

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuodelle 2023

Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta 15.12.2022 §

Sisällys

1 Johdanto.....	3
2 Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen toimialoittain	3
3 Valvonnan yhteiset painopisteet.....	5
4 Koulutus ja valvontahenkilöstön pätevyyden varmistaminen	5
5 Tarkastuksen sisältö, tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika sekä tarkastustiheydet	5
6 Valvontakohterekisteri/ Tietojärjestelmät	7
7 Valvonnan maksullisuus.....	8
8 Viestintä	9
9 Laboratoriot.....	9
10 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon elintarvikelain valvontasuunnitelma 2022	10
10.1 Valvontakohteet.....	10
10.2 Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi.....	11
10.3 Tarkastus ja tarkastukseen käytettävä aika.....	12
10.4 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	13
10.5 Hankkeet ja painopistealueet.....	13
11 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelulain valvontasuunnitelma 2023.....	15
11.1 Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskiluokitus	16
11.2 Tarkastus.....	16
11.3 Painopistealueet ja valvonnan priorisointi	16
11.4 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	17
12 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelma 2023.....	18
12.1 Tarkastus.....	18
12.2 Riskinarviointi ja tarkastustiheys	19
12.3 Valvonnassa käytettävät menetelmät.....	19
12.4 Painopisteet.....	19
12.5 Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta	20
14 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista (EHO)	21
14.1 Johdanto.....	21
14.2 Voimavarat ja koulutus.....	22
14.3 Yhteistyö.....	24
14.4 Maksut	24
14.3 Eläinten terveyden valvonta	25
14.4 Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta	28
14.5 Eläinten lääkitsemisen valvonta	28
14.6 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	29
14.7 Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	30
14.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet	31
14.9 Ehdollisuuden valvonta	32
14.10 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	33
14.10 Seuranta, arviointi ja raportointi.....	36
15. Eriytilanteisiin varautuminen.....	36
16. Valvontasuunnitelman arviointi.....	36
Liite 1. Yleisen terveysvalvonnan tarkastussuunnitelmat	38
Liite 2. Eläinlääkintähuollon resurssitarvekartoitus	41

1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa määritetään yhteiset periaatteet valvonnalle. Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö edellyttää kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma sisältää elintarvikelain, terveydensuojelulain, tupakkalain ja eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmat.

Suunnitelma hyväksytään vielä Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnassa ja hyväksytty suunnitelma toimitetaan aluehallintovirastoon ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän (VYHA) kautta. 1.1.2023 ympäristöterveydenhuolto siirtyy sosiaali- ja terveystoimialalta kaupunkiympäristön toimialalle ja ympäristöterveydenhuollon lakien viranomaisena toimii kyseisestä päivämäärästä eteenpäin lupa-asianlautakunnan alainen yhteistoimintajaosto.

Valtakunnallisen valvontaohjelman teema on yhdenmukaisen valvonnan ja yhteistyön edistäminen. Tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja turvata ihmisille terveellinen elinympäristö. Valvonta on pääsääntöisesti suunnitelmallista ja maksullista, mutta mahdollisten epidemioiden, kuten ruokamyrkytys- tai talousveden laadun selvittämisestä, tai esimerkiksi epäilyyn perustuvista eläinsuojelutarkastuksista ei peritä maksua.

Valvonnan tavoitteena on varmistaa toimintaa säätelevien lakien noudattaminen neuvomalla ja ohjaamalla toiminnanharjoittajia ja kansalaisia, antamalla lausuntoja sekä tekemällä tarkastuksia ja ottamalla näytteitä. Valvontaviranomaisen on seurattava, että toimija myös poistaa epäkohdat. Eläintauti- ja epidemiatilanteissa on tärkeää selvittää nopeasti tartunnanlähde ja estää leviäminen. Tarvittaessa epäkohtien poistamiseksi käytetään hallinnollisia pakkokeinoja. Varautuminen häiriötilanteisiin on tärkeä osa toimintaa. Valvonnan on oltava laadukasta, riskiperusteista sekä terveyshaittoja ja -vaaroja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmalla varmistetaan valvonnan kattavuus eri ympäristöterveydenhuollon toimialoilla.

Tämä valvontasuunnitelma pohjautuu keskusvirastojen laatimiin valtakunnallisiin ohjelmiin ja täydentää niitä suunnitelmissa pyydettyllä tavalla:

- Ruokaviraston ja Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontaviraston (Valvira) Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020 – 2024
- Ruokaviraston Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021-2024

2 Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen toimialoittain

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue on aloittanut toimintansa 1.1.2011. Yhteistoiminta-alue käsittää 12 kuntaa: Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Isokyrö, Kauhava, Kuortane, Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Vimpeli sekä Ähtäri. Alueella on noin 160 000 asukasta. Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö sijoittuu yhteensä 11 toimipisteeseen eri puolilla yhteistoiminta-aluetta. Yksikön johtajana toimii ympäristöterveysjohtaja. Seinäjoen sosiaali- ja terveyslautakunta on delegoinut toimivaltaa viranhaltijoille. Yhteistoimintajaosto hyväksyy alkuvuonna 2023 ympäristöterveydenhuollon delegoinnit uudelleen.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto huolehtii elintarvikelain mukaisista tehtävistä, eläinsuojelu-, eläintauti- ja eläinlääkintähuoltolain mukaisista tehtävistä, tupakka- ja lääkelain mukaisista valvontatehtävistä sekä terveydensuojelulain mukaisista tehtävistä. Seinäjoen kaupungin hallinto tuottaa valvonnan ja eläinlääkintähuollon tarvitsemia tukipalveluja, kuten ICT- ja hallintopalvelut.

Seinäjoen seudun ympäristöterveydenhuollossa työskentelee yhteensä 38 henkilöä: ympäristöterveysjohtaja, johtava kaupungineläinlääkäri, johdon sihteeri, 14 terveystarkastajaa, 16 praktikkoeläinlääkäriä, terveydenhuoltoeläinlääkäri, 2 hygieenikkoeläinlääkäriä sekä 2 valvontaeläinlääkäriä. Yhteistoiminta-alue täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) vaatimukset vähintään 10 henkilötyövuotta vastaavista resursseista. Yksikössä arvioidaan vuonna 2023 olevan käytettävissä henkilöstöresursseja (1 htv=220 työpäivää) koko ympäristöterveydenhuollon valvontaan ja eläinlääkintähuoltoon yhteensä 38,4 htv (taulukko 1).

Taulukko 1. Arvio Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon henkilöresursseista vuonna 2023

	Henkilötyövuodet yhteensä (htv)	Terveystarkastajien ja hygieenikkojen valvontaan käytettävästä ajasta käytettävissä suunnitelmalliseen valvontaan (18 % kokonaisajasta)
Elintarvikevalvonta	6,5 + 2,8 = 9,3	1,69
Terveydensuojeluvalvonta	7,5	1,42
Tupakka- ja nikotiinivalvonta	0,6	0,09
Eläinlääkintähuolto	19**	-
Hallinto*	2	-
yhteensä	38,4	3,2

* Käsittää ympäristöterveysjohtajan, johtavan kaupungineläinlääkärin ja johdon sihteerin hallintoon käytetyn työajan

**Käsittää 16 praktikon, 2 valvontaeläinlääkärin ja 0,5 terveydenhuoltoeläinlääkärin virkaa sekä arviolta 0,5 htv muiden virkaeläinlääkäreiden työaika

Ympäristöterveysvalvonnassa on tehtäviä, joita ei voida ennakoida, mutta niiden tekemiseen on silti varattava aikaa, ja lisäksi osa henkilöstöresursseista kuluu mm. organisaatiouudistuksen muutoksiin ja uuteen valvontakulttuuriin sopeutumiseen, valtakunnallisten tieto- ja tarkastusjärjestelmien käyttöön ja kehitystyöhön sekä kouluttautumiseen. Matka-aikoja ei lasketa tarkastuksiin käytettävään aikaan, mutta siihen kuluva aika vuoden 2016 aikana ajettujen kilometrien perusteella on 1 htv. Tätä aikaa pyritään vähentämään sijoittamalla työntekijöitä alueen eri osien toimipisteisiin. Koko ympäristöterveydenhuollon voimavaroista 82 % on arvioitu menevän muuhun toimintaan kuin suunnitelmalliseen valvontaan. Taulukossa esi-

tettyyn suunnitelmalliseen valvontaan on otettu huomioon vain suunnitelmallisiin tarkastuksiin käytetty aika. Näiden ulkopuolelle jäävät yllä mainittujen lisäksi mm.

- toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta ja ohjaus
- valitusten ja valvontapyyntöjen käsittelyt
- ilmoitusten ja lupahakemusten käsittely
- terveydensuojelulain mukaiset terveyshaittaepäilyt mm. asunnontarkastukset
- ruokamyrkytys- ja talousvesiepidemiaepäilyjen selvittäminen ja muut erityistilanteet
- häiriötilannesuunnitelmien laatiminen ja häiriötilanteiden harjoittelemine
- sidosryhmäyhteistyö, yhteistyö muiden valvontayksiköiden kanssa ja lausunnot muille viranomaisille
- toiminnan kehittäminen
- elintarvikevienti (todistukset, auditoinnit, tarkastukset)
- laskutus (erityisesti perusmaksu)

3 Valvonnan yhteiset painopisteet

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon yhteisiä painopisteitä vuodelle 2023 ovat:

1. Uusi valvontakulttuuri/toiminnanohjausjärjestelmä
2. Arkistonhallinta (arkiston järjestäminen, henkilöstön opastus)
3. Kohteita koskevat maksut (toimijoiden neuvonta, seuraamusmaksun toimeenpano)

4 Koulutus ja valvontahenkilöstön pätevyyden varmistaminen

Koulutuksiin panostetaan osallistumalla sekä valtakunnallisiin ja alueellisiin tilaisuuksiin, että toimiala- ja tehtäväkohtaiseen koulutukseen. Koulutuksissa painotetaan oman vastuualueen ja työtehtävien mukaista koulutusta. Koulutusmäärät pyritään pitämään vähintään valtakunnallisten keskiarvojen tasolla ja niille varataan 6 htp/v/henkilö (yhteensä 228 htpv). Yleistyneet etäkoulutukset ovat helpottaneet koulutuksiin osallistumisen etäyhteyksillä.

5 Tarkastuksen sisältö, tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika sekä tarkastustiheydet

Valvontakohteiden valvonnan tarve määräytyy riskinarvioinnin perusteella. Toimialakohtaisissa ohjelmissa on annettu ohjeet valvontakohteiden riskinarviointiin. Riskinarviointi ja luokitus ovat jokaisella toimialalla erilaisia. Riskinarviointia on käsitelty tarkemmin toimialakohtaisissa osioissa.

Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Valvontasuunnitelma-asetuksen mukaan kunnan suunnitelman tulee sisältää tarkastuksen sisällön määrittely sekä tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika. Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä ja tarkastuskertomuksessa tulee esittää, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen, tarkas-

tuskertomuksen laatiminen sekä tietojen tallentamisen tietojärjestelmiin. Matkaan käytettyä aikaa ei lueta tarkastukseen käytettyyn aikaan, mutta sen kustannuksia kattamaan on maksutaksassa käytössä ns. käyntimaksu, joka kattaa keskimääräisen matka-ajan kustannukset. Käyntimaksu on joka kohteelle sama.

Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvän valvonnan toimeenpanossa tarkastustoiminta on oleellinen osa selvittäessä valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimustenmukaisuutta. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Valvontaohjelma-asetuksen mukaan tarkastukset voivat sisältää näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen mahdollisten terveyshaittojen selvittämiseksi sekä turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Pelkkää näytteenottokäyntiä ei pidetä tarkastuksena.

Tarkastuksen sisältö määräytyy sen mukaan, millaiseen kohteeseen ja minkä lain perusteella se tehdään. Joihinkin kohteisiin saattaa olla tarkoituksenmukaista tehdä tarkastus samanaikaisesti useamman lain perusteella. Tarkastuksen lakiperusteet on käytävä ilmi sekä valvontasuunnitelmassa (ennalta suunnitellun valvonnan osalta) että tarkastuksen jälkeen laadittavassa tarkastuskertomuksessa.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus ja tarkastetut asiat kirjataan, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaittaisi epäkohtia. Tarkastuskertomukseen merkitään valvonnan tarkoitus, sovellettu lainsäädäntö, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimet ja niiden määräajat. Osa tarkastuksista voidaan tehdä etätarkastuksin.

Elintarvikevalvonnassa suunnitelmalliset tarkastukset toimitetaan Oiva-raportteina ja -tarkastuskertomuksina keskitetysti VATI-järjestelmän kautta. Muiden suunnitelmallisten tarkastusten osalta tarkastuskertomus toimitetaan tiedoksi joko sähköisesti (pdf) tai paperiversiona. Tarkastuskertomus voidaan toimittaa tiedoksi myös muille viranomaisille. Lisäksi tulee ottaa huomioon, mitä Ruokavirasto määrää valvontatietojen julkistamisesta. Tarkemmat ohjeet tarkastuksen ja tarkastuskertomuksen tekemisestä on esitetty laatujärjestelmässä.

Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Eri toimialojen valvontakohteiden tarkastustiheydet ja tarkastukseen käytettävä aika Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa on esitetty liitteinä olevissa taulukoissa. Tarkastuskohteiden perustana ovat keskusvirastojen antamat suositukset tarkastustiheyksistä ja tarkastuksiin käytettävästä ajasta sekä kohteiden valvontahistoria. Valtakunnalliset tarkastustiheyssuositukset perustuvat kohteiden toiminnan luonteen ja laajuuden mukaan tehtyyn riskinarviointiin.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan valvonta tulee suunnata riskiperusteisesti niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskin suuruuteen vaikuttavat esimerkiksi toiminnan tyyppi ja laajuus, terveysvaaralle mahdollisesti altistuvien kuluttajien määrä sekä vaaran vakavuus ja toteutumisen todennäköisyys.

Kohteiden valvontahistoria on olennainen osa riskiperusteista valvonnan kohdentamista. Pääsääntöisesti valvontaa on syytä painottaa niissä kohteissa, joissa puutteita on todettu ennenkin. Valvontaa voidaan vastaavasti keventää silloin, kun kohteen on todettu hoitavan velvoitteensa asianmukaisesti.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto arvioi alueellaan riskejä kohdekohtaisesti ja kohdentaa suunnitelmallista valvontaa sen mukaisesti. Kohteiden tarkastustiheys pitää suunnitella valvontatarpeen mukaan, ei käytössä olevien resurssien perusteella.

6 Valvontakohderekisteri/ Tietojärjestelmät

2019 vuonna käyttöön otettu ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä (VATI) on korvannut aikaisemman KUTI/YHTI keskitetyn tietojärjestelmän. VATI:ssa on hyödynnetty aiempien järjestelmien tietovarastoja (kohde- ja valvontatietoja) sekä ominaisuuksia kuten esim. analyysisiirtopalvelua. Tietojärjestelmää kehitetään vielä ottaen huomioon käyttäjien tarpeet valvonnan suunnittelussa sekä päivittäisessä valvontatyössä.

Terveystarkastajat ja eläinlääkärit käyttävät päätösten arkistoinnissa ja laatimisessa Laari- ja Valmu – asiantuntijajärjestelmiä. Eläinlääkärit käyttävät praktiikkatyössään itse hankkimiaan praktiikkaohjelmia. TerveKuu-ohjelmaa käytetään eläinlääkintähuollon valvontakäyntien tietojen keruuseen.

Taulukko 2. Ympäristöterveydenhuollon käytössä olevat ohjelmat

Terveystarkastajien tietojärjestelmät	Vati/Laari
	Laari/Valmu
	Pikantti
	RYMY eli ruokamyrkytysrekisteri
	Lupapiste
	Valviran tupakanmyyntiluparekisteri
	Veeti, tietoja veden käyttäjämääristä ym.
	QGIS, paikkatietojärjestelmä vedenjakelualueista
	WSP, talousveden riskinarviointi
Eläinlääkärien tietojärjestelmät	Eläintenpitäjärekisteri
	Eläintenpitokieltorekisteri
	Nauta, vuohi, lammasrekisteri
	TracesNT
	Vetportti-eläinten lääkitsemisen seuranta
	Elte
	Ecet
	Naseva, Sikava
	Hyrrä
	Vesiviljelyrekisteri
	TerveKuu

7 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon maksullisuus koskee ilmoitus- ja hyväksymismenettelyjen lisäksi suunnitelmallista tarkastustoimintaa. Myös uusintatarkastukset ja elintarvikeviennin valvonta ovat maksullisia. Viranomaiselle ilmoitetut uudet kohteet tulevat heti ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin, jolloin myös kohteeseen tehtävää ensimmäistä tarkastusta pidetään suunnitelmallisena tarkastuksena, ja siitä peritään maksu.

Elintarvike- ja terveydensuojelulain uudistusten myötä vuodesta 2022 alkaen säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvilta toimijoilta on peritty tarkastusmaksujen lisäksi valvonnan perusmaksua. Maksu on veroluontoinen ja se periään vuosittain. Maksun tarkoituksena on parantaa valvonnan vaikuttavuutta.

Maksuja ei peritä toimijoilta, joiden toiminta on määritelty vähäriskiseksi ja pienimuotoiseksi. Vuonna 2022 tällaisiksi kohteiksi määriteltiin mm. kaikki toimijat, joiden liikevaihto on alle 15 000 euroa. Maksuja ei myöskään peritä ruokamyrkytys- ja talousvesiepidemioiden tai valitusten perusteella tehdyistä tarkastuksista. Valvontasuunnitelman mukaisesta näytteenotosta ei peritä maksua, sillä se sisältyy valvonnan perusmaksuun.

Valvontamaksut on määritelty siten, että niillä pyritään kattamaan suunnitelmallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon maksutaksassa on eri valvontakohteen tyypeille määritelty kiinteä minimitalus, joka perustuu kohteen riskiluokitukseen ja keskusvirastojen (Ruokavirasto ja Valvira) määrittelemiin tuntimääriin tarkastukseen käytettävästä ajasta. Mikäli tarkastukseen käytetään syystä tai toisesta merkittävästi vähemmän tai enemmän työaikaa, kuin mitä keskusvirastot ohjeistavat, voidaan tarkastuksesta periä maksutaksasta poikkeava hinta. Perittävän maksun tulee kuitenkin vastata enintään toimenpiteistä aiheutuneita kustannuksia. Mikäli maksutaksassa ei ole selvää suunnitelmallisen tarkastuksen maksukohdetta, sovelletaan maksuun tuntitaksaa 60 €/h (alv 0).

Tupakkalain mukaisesta valvonnasta ei peritä tarkastusmaksua, vaan valvontamaksut kertyvät tupakka- ja nikotiininesteiden vähittäismyynnin vuosittaisista valvontamaksuista. Maksu määräytyy myyntiartikkeleiden ja myyntipisteiden lukumäärän perusteella. Myös lääkelain mukaisesta nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnistä peritään vuosittainen valvontamaksu. Maksu on tupakkalaista poiketen myyntipaikkakohtainen, eikä se näin ollen perustu myyntipisteiden lukumäärään.

Maksujen periminen suunnitelmallisesta valvonnasta edellyttää hyväksyttyä valvontasuunnitelmaa ja maksutaksaa. Maksutaksaa päivitetään tarpeen mukaan ja se hyväksytään Seinäjoen sosiaali- ja terveystalokunnassa.

Vuonna 2023 yksikössä otetaan käyttöön elintarvikelain 67§:n mukainen seuraamusmaksu. Seuraamusmaksu voidaan määrätä mm. sellaisille kohteille, jotka eivät ole tehneet elintarvikehuoneistoilmoitusta harjoittamastaan elintarviketoiminnasta tai ovat laiminlyöneet velvollisuuden ilmoittaa elintarviketoiminnasta liikkuvassa elintarvikehuoneistossa. Seuraamusmaksun määrääminen perustuu viranhaltijapäätökseen ja maksuun suuruus harkitaan tapauskohtaisesti (vaihteluväli 300 – 5000 euroa).

8 Viestintä

Viestinnän suunnittelu on osa valvontayksikön valvonnan suunnittelua. Myös tarkastusten lisäksi tehtävällä ohjauksella, neuvonnalla ja kouluttamisella sekä kuluttajille suunnatulla viestinnällä voidaan lisätä valvonnan vaikuttavuutta ja ehkäistä terveyshaittoja. Henkilökunnan ajantasaiset yhteystiedot löytyvät kotisivuilta. Valvontayksikön sisäisellä viestinnällä ja yhteistyöllä muiden viranomaisten ja kuntapäätäjien kanssa edistetään valvonnan sujuvaa järjestämistä. Valvontasuunnitelmassa on tarkoituksenmukaista kuvata ohjauksen, neuvonnan ja muun viestinnän menettelyt sekä näihin kohdennetut resurssit huomioiden ainakin seuraavat:

- tarkastuksiin sisältyvä neuvonta ja ohjaus;
- toimijoille ja kuntalaisille kohdistettu oma-aloitteinen asiakaspalvelu, tiedottaminen, opastus ja kouluttaminen (ennalta ehkäisevä valvontatyö);
- viestintä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa;
- sisäinen viestintä; ja
- häiriötilanneviestintä.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto noudattaa Seinäjoen kaupungin yleisiä ohjeita tiedottamisessa. Yksikön nettisivujen sisällössä on panostettu erityisesti asiakkaiden opastukseen ja neuvontaan. Sivuilla tiedotetaan ajankohtaisista asioista mm. erityis- ja poikkeustilanteissa. Valvontasuunnitelma ja maksutaksa löytyvät myös nettisivuilta. Viestintää varten yksiköllä on myös omat Facebook-sivut. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa ensisijainen tiedotusvastuu on ympäristöterveysjohtajalla. Vuonna 2023 viestintävuotuuta jaetaan määrittämällä viestintä yhdelle viranhaltijalle erityispainopisteeksi.

Häiriötilanteissa noudatetaan varautumissuunnitelmaan kirjattua viestintäsuunnitelmaa. Yksikkö voi tarvittaessa pyytää apua myös Seinäjoen kaupungin viestinnästä. Erityistilanteissa voidaan hyödyntää myös valvontakohdetietojärjestelmän yhteystietoja.

9 Laboratoriot

Valvontaviranomaisen viranomaisvalvontaa varten ottamat tai otattamat näytteet tutkitaan kyseisiä tutkimuksia tekemään hyväksytyissä laboratorioissa. Hyväksytyistä laboratorioista on Ruokaviraston pitämä rekisteri. Talous- ja uima-allasvesien näytteenotto- ja tutkimuspalvelut ulkoistetaan 2023 ja palvelut kilpailutetaan vuodenvaihteessa 2022–2023.

10 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon elintarvikelain valvontasuunnitelma 2022

Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyyden. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan. Tarkoituksena on suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määrystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävänä on puolestaan varmistaa, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja että elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyyden ja muu määrystenmukaisuus toteutuu kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Valvontaviranomaisen on seurattava, että toimija poistaa epäkohdat. Tarvittaessa viranomaisen on ryhdyttävä hallinnollisiin pakkokeinoihin epäkohdan korjaamiseksi. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kielot, uhkasakko sekä teettämisen ja keskeyttämisen uhka, haltuunotto, markkinoilta poistaminen ja tiedottaminen sekä seuraamusmaksun määrääminen.

10.1 Valvontakohteet

Rekisteröidyt elintarvikehuoneistot ovat ilmoituksenvaraisia ja ilmoituksen rekisteröimisestä lähetetään toimijalle todistus. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa ilmoitukset käsitellään kahden viikon kuluessa ilmoituksen saapumisesta. Elintarvikehuoneistosta koskevasta ilmoituksesta tulee käydä ilmi tieto omavalvontasuunnitelmasta sekä liitteenä tulee toimittaa pohjapiirustus elintarvikehuoneistosta. Omavalvontasuunnitelma on esitettävä valvontaviranomaiselle viimeistään ensimmäisellä tarkastuksella.

Jos elintarvikehuoneistossa käsitellään eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä (laitos) huoneistolle on haettava hyväksyntä ja päätös tehdään 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä. Hakemuksen yhteydessä valvontaviranomaiselle on esitettävä kirjallinen omavalvontasuunnitelma.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella on yhteensä 1493 elintarvikevalvontakohteita, joista alkutuotannon kohteita 385. Suunnitelmalliseen elintarvikevalvontaan on käytettävissä arviolta 1,7 htv. Suunnitelman taulukon mukaisten laskelmien mukaan tarvittava määrä on kuitenkin 2,5 htv. Elintarvikevalvontaan tulee vuonna 2023 yksi virka lisää, mikä korjaa valvonnan resurssivajetta. Lisäksi toimintaa tehostetaan jatkossa mm. suunnitelmallisuutta kehittämällä.

Elintarvikevalvonnassa on runsaasti tehtäviä, jotka eivät ole säännöllistä suunnitelmallista valvontaa. Näitä ovat mm. elintarvikkeiden vientiin liittyvät toimenpiteet, valitustarkastukset, pakkotoimenpiteet, ruokamyrkytysseivetykset, lihantarkastus, näytteenotto, elintarvikehuoneistojen ilmoituksiin ja elintarvikelaitosten hyväksymisiin liittyvät tarkastukset, ilmoitusten käsittely, neuvonta, asiantuntijatehtävät, koulutus sekä laadun ja yhteistyön kehittäminen. Resursseja laskettaessa tulee ottaa huomioon myös matka-ajat joihin on arvioitu kuluvan aikaa elintarvikevalvonnassa 0,25 htv.

Elintarvikkeiden vientiä EU-alueen ulkopuolisiin maihin on valvottava lähtömaassa vastaanottajamaan vaatimalla tavalla. EU-alueelle liha-, kala-, maito- ja munatuotteet saa viedä vapaasti Ruokaviraston antaman laitos- tai varastonumeron perusteella. Samoin yhdistelmäelintarvikkeet ja ei-eläinperäiset elintarvikkeet kuuluvat EU:n alueella vapaan liikkuvuuden piiriin. Valvonta-alueeltamme on erityisen runsaasti eläinperäisten elintarvikkeiden vientiä EU-alueen ulkopuolisiin ns. kolmansiin maihin, minkä valvonta on hygieenikkoeläinlääkäreillä. Ruokavirasto edellyttää, että kunkin vientimaan vientilastauksista tarkastetaan ensimmäinen lastaus sekä vähintään 10% lastausten kokonaismäärästä. Tämä ei ole suunnitelmallista valvontaa, mutta siihen arvioidaan käytettävän 0,15 htv. Lisäksi eräiden vientimaiden kohdalla valvonta edellyttää tarkastustoimintaa, johon arvioidaan käytettävän 0,08 htv. Vientieriin liittyvien eläinterveystodistusten hyväksymiseen, allekirjoittamiseen ja hallinnointiin (turvapapereiden tilaaminen, kirjaaminen, viennin kausi-ilmoitusten teko Ruokavirastoon, todistusten arkistointi ja tarkastustyö) arvioidaan käytettävän 0,38 htv. Lisäksi elintarvikkeiden vientiin liittyy paljon yhteydenpitoa, neuvontaa ja selvitystyötä, säännöllistä vientimaiden erityisvaatimusten valvontaa sekä vuosittain eri vientimaiden auditointeja. Yhteensä eläinperäisten elintarvikkeiden kolmasmaavientivalvontaan arvioidaan kuluva vuonna 2023 yhteensä 0,7 htv.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon alueella on kaksi pienteurastamoa, joiden valvontatiheys ja –aika riippuvat teurastusmäärästä. Arviolta pienteurastamovalvontaan kuluu 0,15 htv. Pienteurastamovalvonta käsittää elävien eläinten ante mortem ja post mortem –tarkastukset, suunnitelmallisen valvonnan ja lakisäätteiset näytteenotot.

10.2 Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi

Liitteessä 1 on taulukkomuodossa esitetty elintarvikevalvonnan toimintatyypikohtainen tarkastussuunnitelma vuodelle 2023. Resurssitarve on laskettu käyttämällä Ruokaviraston suosittelemia tarkastustiheyksiä ja tarkastusaikoja. Lisäksi taulukossa on Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon oma suunnitelma, jossa on otettu huomioon realistinen tarkastuksiin käytettävä aika. Käytössä on Ruokaviraston riskiluokitushje (Ruokaviraston ohje 10503/4), jonka mukaan kohteiden suunnitelmalliset tarkastukset tehdään.

Oiva on valtakunnallinen Ruokaviraston koordinoima elintarvikevalvontatietojen julkistamisjärjestelmä, jolla annetaan tietoa yritysten elintarvikevalvonnan tuloksista Oiva-raportin muodossa. Tarkastuksella arvioidaan useita eri vaatimuksia, joista jokaiselle annetaan oma arvio. Tarkastuksen kokonaistulos määräytyy heikoimman arvion perusteella. Oiva-raportilla näkyvät hymynaamat kertovat tarkastuksen kokonaistuloksen ja tarkastuksella arvioitujen vaatimuskokonaisuuksien tulokset. Raportilla näkyy lisäksi kahden edellisen tarkastuksen tulokset. Raportin loppuun on kirjattu yleisluonteinen kuvaus tarkastuksella tehdyistä havainnoista.

Tarkastukset tehdään **Oiva-arviointiohjeiden** mukaisesti. Oiva perustuu elintarvikelainsäädännön kulloinkin voimassa oleviin säännöksiin. Erilliset arviointiohjeet on laadittu sekä hyväksytyille että rekisteröidylle elintarvikehuoneistoille. Joiltain osin ohjeet ovat molemmille elintarvikehuoneistotyypeille samat.

Oiva-raportit tarkastuskertomuksineen tehdään ympäristöterveydenhuollon keskitettyyn toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI:in. Oiva-raportit julkaistaan www.oivahymy.fi-sivustolla, jossa ne ovat kuluttajien saatavilla. Toimijan on velvollisuus julkaista Oiva-raportti toimipaikassa sisäänkäynnin yhteydes-

sä.–Toimijoiden tulee myös julkaista Oiva-raportit tai linkki www.oivahymy.fi -sivustolle kotisivuillaan, mikäli markkinoi sivuilla elintarvikkeita.

Mikäli Oiva-tarkastuksella saadaan kohteen arvioksi oivallinen tai hyvä, seuraava tarkastus määräytyy riskinarviointiohjeen avulla saadun tarkastustiheyden mukaisesti. Mikäli Oiva-tarkastuksella saadaan kohteen arvioksi korjattavaa tai huono, noudatetaan Oiva-ohjeistusta uusintatarkastuksien suorittamisessa ja mahdollisten hallinnollisten pakkotoimien käyttämisestä. Elintarvikevalvontakohteiden uusintatarkastuksia arvioidaan olevan 10 % tarkastuksista. Tämä on otettu huomioon myös suunnitelmassa.

Alkutuotannon valvonnassa noudatetaan Ruokaviraston laatimaa riskinarviointiohjetta alkutuotantopaikoille (Ruokaviraston ohje 10507/1). Tämän mukaan suunnitelmallinen alkutuotannon valvonta kohdistuu maidontuotantoon, kalastukseen, kananmunantuotantoon sekä sellaisenaan syötävien kasvien tuotantoon. Muut alkutuotantokohteet (eläinten kasvatus lihantuotantoa varten, hunajantuotanto ja muu kasvin- ja siementuotanto) kirjataan valvontakohderekisteriin ja tarkastus tehdään näihin vain tarvittaessa. Alkutuotantokohteiden valvontatiheydet on esitetty myös liitteessä 1.

Valvontakohteessa, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, voidaan suorittaa valvonta-asetuksen mukaisia tarkastuksia, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Elintarvikeviranomaisen voi tarkastaa kotirauhan piirissä harjoitettavan elintarvikehuoneistotoiminnan myös osittain tai kokonaan asiakirjatarkastuksina. Tarkastuksista peritään riskiluokan mukainen maksu taksan mukaan. Mikäli toimintaa varten on tehty omat tilat esim. autotaliin, on kyseessä kotirauhan piirin ulkopuolinen elintarvikehuoneisto ja tarkastukset tehdään normaalisti kohteessa.

Suunniteltuihin tarkastuksiin eivät sisälly ennakotarkastukset, asiakasvalitusten perusteella tehtävät tarkastukset, ruokamyrkytysten selvitykset tai näytteenotot.

10.3 Tarkastus ja tarkastukseen käytettävä aika

Hyväksyttävät elintarvikehuoneistot (laitokset) tarkastetaan ennen toiminnan aloittamista.

Elintarvikehuoneistot, joiden toiminnan aloittamisesta on tehtävä ilmoitus, tarkastetaan pääsääntöisesti vasta toiminnan jo alettua. Ensimmäinen tarkastus tehdään yleensä 1,3 tai 6 kuukauden rekisteröidyn elintarviketoiminnan aloittamisesta, ottaen huomioon elintarvikehuoneistossa harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus. Tarkastus voidaan tehdä myös ennen toiminnan aloittamista, jos ilmoituksen perusteella on syytä epäillä, että elintarviketurvallisuus tai kuluttajansuoja saattaa vaarantua, ellei riskien hallintakeinoista varmistusta ennen toiminnan alkamista. Tarkastuksen pääasiallinen tarkoitus on selvittää elintarvikehuoneiston toimintaedellytykset. Ensimmäisen tarkastuksen jälkeen kohde siirtyy säännöllisen valvonnan kohteeksi riskinarvioinnin mukaisesti.

Elintarvikevalvontaa tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Rekisteröityjen elintarvikehuoneistojen ensimmäiset tarkastukset tehdään kuitenkin pääsääntöisesti ennalta ilmoitettusti.

Tarkastuksen yleinen määritelmä on esitelty kohdassa 3.1.2.

10.4 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Viranomaisnäytteenotto painottuu ennalta suunniteltuihin valvontaprojekteihin. Viranomaisen ottamien näytteiden tutkimustulosten perusteella voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Vuoden 2023 näytteenottoprojektina tutkitaan listeriabakteerin esiintymistä tarjoilupaikkojen pinnoilla.

Näytteitä voidaan ottaa myös mm. lainsäädännön toimijalle määräämän näytteenoton ja tutkimusten varmistamiseksi sekä epäiltäessä tuotteiden turvallisuutta. Mikäli suunnitelmallisen tarkastuksen tai projektin yhteydessä otetut näytetulokset ovat huonoja ja joudutaan ottamaan uusintanäytteet, toimijat maksavat tutkimuskulut itse. Lisäksi on varauduttu kuluttajavalitusten perusteella tehtäviin tutkimuksiin, elintarvikkeista aiheutuvien terveysvaaratilanteiden tutkimuksiin, ruokamyrkytysten selvittämiseksi tarvittaviin tutkimuksiin sekä elintarvikevalvontaohjelmaan sisältyviin valvonta- ja seurantaohjelmiin (mm. vierasainevalvonta) ja hankkeisiin liittyvään näytteenottoon.

10.5 Hankkeet ja painopistealueet

Suurin osa suunnitelmallista tarkastuksista on Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia. Tällä hetkellä järjestelmä koskee kaikkia ilmoitettuja elintarvikehuoneistoja sekä laitoksia. Oiva-järjestelmän mukainen tarkastuskertomus tehdään Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti VATI-järjestelmän kautta. Oiva-raportti on julkinen Ruokaviraston ylläpitämän www.oivahymy.fi internet-sivuston kautta.

Valtakunnallisista hankkeista aiotaan osallistua Ruokaviraston järjestämiin projekteihin. Projekteista laaditaan lopuksi yhteenveto.

Elintarvikevalvonnan painopisteet Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa vuonna 2023:

1. Ravintoloiden valvonnan tehostaminen
2. Sisäisen auditoinnin toteuttaminen
3. Siisteys- ja kunnossapito-oivariivien tehostettu tarkastaminen

Taulukko 3. Elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman 2021–2024 painopisteet kunnille vuodelle 2023 ja niiden huomioiminen Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa:

Kansallisen valvontasuunnitelman painopiste	Yksikön toimenpiteet
Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa/Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9) ja lämpötilavalvonta (Oiva-rivi 6.2 ja 6.4) painotetun valvonnan toteuttaminen	Valvontaa tehdään muun valvonnan yhteydessä? Osallistutaan järjestettävään koulutukseen ja perehdytään ohjeistukseen.
Valvojan työkalupakki: koulutuksiin osallistuminen, hyödyntäminen valvonnassa	Osallistutaan koulutuksiin, hyödynnetään valvonnassa tarpeellisin osin.
Kohteet valvonnan piiriin: kohteiden tunnistamistyön koordinointi, tiedotus, ohjeistus ja toteutus	Osallistutaan
Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen: tuloksista viestiminen, jatkosuunnitteluun osallistuminen	Osallistutaan jatkosuunnitteluun
Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa: painotetun valvonnan toteuttaminen	Osallistutaan tarvittaessa
Pandemiavalmiuden kehittäminen: sovittujen toimintatapojen käyttöönotto	Osallistutaan tarvittaessa

11 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelulain valvontasuunnitelma 2023

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulain mukaan päävastuu terveydensuojelun toteuttamisesta on kunnilla. Terveydensuojelun valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää paikallisten tarpeiden mukaisesti. Terveydensuojelulain muutoksessa toiminnanharjoittajan omaa vastuuta toimintansa terveysvaikutuksista korostetaan säätämällä yleinen velvollisuus tunnistaa riskit ja seurata niihin vaikuttavia tekijöitä sekä estää terveyshaittojen syntymistä mahdollisuuksien mukaan (omavalvonta). Lain tavoitteena on, että suunnitelmallisen valvonnan keventämisellä voidaan suunnata valvontaresursseja nykyistä paremmin riskiperusteisesti paikallisesti niihin toimintoihin ja kohteisiin, joissa valvontaa tarvitaan. Tällä on positiivinen vaikutus elinympäristön terveellisyyteen ja talousveden turvallisuuteen.

Terveydensuojelulain suunnitelmallisen valvonnan kohteet vaativat joko terveydensuojeluviranomaisen hyväksynnän tai ovat ilmoituksenvaraisia. Terveydensuojeluviranomainen tekee hakemusta koskevan päätöksen tai ilmoituksen käsittelyä koskevan todistuksen hakijalle ennen kuin kohde tulee suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Suunnitelmalliset tarkastukset vuodelle 2023 on esitetty liitteessä 1. Valvontaresursseja on varattava myös suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolisiin tehtäviin, kuten ilmoitusten ja hakemusten käsittelyyn, erilaisten valitusten käsittelyyn (savu-, haittaeläin-, jäte-, meluvalitukset), lausuntopyyntöjen käsittelyyn ja lausuntojen antamiseen, uimarantavesien näytteenottoihin, yleiseen neuvontaan, sidosryhmätyöskentelyyn (sisäilmaryhmät, kaavoitus, pohjavesiensuojelu ym.). Lisäksi tulee huomioida valvontaan kuuluvien matkoihin käytettävä aika. Terveydensuojelulain muutoksesta johtuen valvontaresursseja tulee varata myös terveydensuojelulain 20 §:n 2 mom. mukaisten talousvettä toimittavien laitosten riskinarviointien (WSP) tekemiseen yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa sekä riskinarviointien hyväksymiseen.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella on yhteensä noin 765 terveydensuojelulain mukaista suunnitelmallisen valvonnan valvontakohdetta. Suunnitelmalliseen valvontaan on arvioitu olevan käytettävissä 1,42 htv ja suunnitelman taulukon (liite 1) mukaisten laskelmien mukaan tarvittava määrä on 1,16 htv. Terveydensuojeluvalvonnasta tulee vuonna 2023 siirtymään henkilöresurssia elintarvikevalvontaan, koska yksi virka muuttuu elintarviketiimin viraksi.

Terveydensuojeluvalvonnassa on runsaasti tehtäviä, jotka eivät ole säännöllistä suunnitelmallista valvontaa. Näitä ovat mm. erilaiset valitus- ja terveyshaittaepäilytarkastukset, pakkotoimenpiteet, vesiepidemiat, lausunnot (kaavat, ympäristöluvat, viemäriverapautushakemukset jne.), asiantuntijatehtävät mm. kuntien sisäilmaryhmissä sekä talousvesilaitosten valvontatutkimusohjelmien laadinnassa ja riskinarvioinneissa, ilmoituksiin ja vesilaitosten hyväksymisiin liittyvät tarkastukset, ilmoitusten ja hakemusten käsittely, viranomaisnäytteenotto, neuvonta, koulutus sekä laadun ja yhteistyön kehittäminen. Resursseja laskettaessa tulee ottaa huomioon myös matka-ajat, joihin on arvioitu kuluvan aikaa terveydensuojeluvalvonnassa 0,75 htv.

11.1 Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskiluokitus

Terveystensuojelun valvontasuunnitelma on laadittu riskiperusteisesti valvontatarpeen mukaan. Terveystensuojelulain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määritetään valvontakohdetypin yleinen tarkastustiheys. Tarkastustiheyden määrittelyssä oletetaan, että kohde on jo toimiva ja sen toimintatavat tunnetaan. Liitteessä 1 on taulukkomuodossa esitetty terveystensuojeluvalvonnan toimintatyyppikohtainen tarkastussuunnitelma vuodelle 2023. Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tarpeelliseksi katsotulla määrällä tai vähentää enintään puoleen valvontaohjelmassa määrittelystä tarkastustiheydestä. Kohdekohtainen riskinarviointi tehdään VATI-järjestelmässä. Tarkastustiheyttä ei kuitenkaan saa vähentää harvemmaksi kuin viiden vuoden välein tehtäväksi. Kohdekohtaista riskinarviointia ei tehdä 2023. Vuonna 2023 yhtenäistään riskinarvioinnin perusteet muutamalle kohdetypille.

11.2 Tarkastus

Terveystensuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintyminen, eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset ja määräykset. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Tarkastuksilla käytetään pääsääntöisesti Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmä tarkastuslomakkeita, jotka löytyvät laatujärjestelmästä. Tarkastukset tehdään ennalta sovitusti. Vuonna 2023 läpikäydään muutaman kohdetypin tarkastuslomakkeet.

11.3 Painopistealueet ja valvonnan priorisointi

Valtakunnallisen terveystensuojelun valvontaohjelman painopisteet vuodelle 2023 ovat:

- **Omavalvonnan tukeminen**
- **Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö**

Omavalvonnan tukeminen otetaan huomioon yksikön valvonnassa siten, että toiminnanharjoittajia tuetaan neuvomalla ja ohjaamalla heitä valvontakäyntien yhteydessä terveysriskeihin liittyvien riskien arvioinnissa. Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö otetaan huomioon yksikön valvonnassa siten, että yhteistyöpalavereita järjestetään ainakin alueen kuntien rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa. Lisäksi osallistutaan valmiussuunnitelmien laadintaan ja valmiusharjoituksiin aktiivisesti. Toiminnassa pyritään huomiomaan tasapuolisesti koko yhteistoiminta-alue.

Vuoden 2023 valvonnassa painotetaan asumispalveluita. Kohderekisteristä puuttuvat asumispalvelukohteet kerätään rekisteriin ja kaikkiin aikaisemmin suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolella olleisiin kohteisiin pyritään tekemään suunnitelmallinen tarkastus. Suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolelle jätetään mm. aamiaismajoitus.

11.4 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Terveystarkastuslaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät talous ja uimavesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit.

Talousveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Uimavesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- Allasvedet
 - o STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista
- Uimarantavedet
 - o STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen valvonnasta
 - o STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (sovelletaan EU:lle raportoitavien uimarantojen valvontaan).

Talousvesinäytteet otetaan vesilaitoksen ja terveystarkastajan yhteistyössä laatimien valvontatutkimusohjelmien – ja näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Talousvesinäytteet (viranomaisnäytteet) ottaa joko laboratorion näytteenottaja, jonka pätevyyden terveystarkastusviranomainen on varmistanut tai laitoksen edustaja. Uima-allasnäytteet otetaan uima-altaan ylläpitäjän ja terveystarkastajan yhteistyössä laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Uimarantojen uimavesinäytteet puolestaan otetaan uimarannan ylläpitäjän ja terveystarkastajan yhteistyössä laatimien näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Uima-allasnäytteet ottaa kohteen edustaja tai laboratorion näytteenottaja, jonka pätevyyden terveystarkastusviranomainen on varmistanut. Uimarantanäytteet ottaa terveystarkastaja.

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan omavalvonnan toimivuuden ja oman siivoustoiminnan tehokkuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein. Terveystarkastuksen valvontakohteiden osalta joudutaan joskus selvittämään esimerkiksi sisäilman laatua erilaisilla näytteenotoilla ja mittauksilla. Vuonna 2023 toteutetaan näytteenotto- ja valvontaprojekti uimahallien pintapuhtaudesta.

Näytteenotto on vain näytteenottoa, ellei samassa yhteydessä tehdä tarkastusta, josta voidaan tehdä tarkastusprotokollat. Tarkastus voi siis pitää sisällään näytteenoton, mutta pelkkä näytteenotto ilman muita valvontatoimia ei ole tässä ohjelmassa tarkoitettu tarkastus.

12 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelma 2023

Tupakkalain mukaisen valvonnan tavoitteena on vähentää alaikäisten tupakan saatavuutta, asukkaiden tahdon vastaista altistumista ympäristön tupakansavulle sekä vähentää tupakointia siten, että tupakoinnin aiheuttamat terveyshaitat ja -vaarat vähenevät. Valvonnan tulee sisältää tupakkatuotteiden ja nikotiinesteen varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia sekä tupakkatuotteiden, nikotiinesteen ja tupakointivälineiden myyntiä ja esilläpitoa myyntipisteessä, tupakkatuotteiden, nikotiinesteen ja tupakointivälineiden myynnin omavalvontaa, mainontaa ja muuta myynnin edistämistä samoin kuin tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista.

Tupakkalain mukaisessa tuotevalvonnassa korostuu toukokuussa 2022 voimaan tullut lakimuutos. Tuotteiden ja niiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista koskeva sääntely tulee voimaan siirtymäajan päättyessä 1.5.2023. Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkaukset eivät sen jälkeen saa merkinnöiltään tai muulta ulkoasultaan erottua muiden vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipakkauksista.

Valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman tavoitteena on ohjelmakaudelle 2020–2024 on yhtenäistää valvontakäytäntöjä valvonnan tiheyden ja laadun osalta sekä kohdentaa valvonnan resurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti edistämään tupakkalain tavoitteiden toteutumista.

Valviralla ja kunnalla on osittain päällekkäinen toimivalta valvoa tupakkalain alaisia tuotteita sekä niiden vähittäismyyntipakkauksia ja markkinointia. Valvonnassa käytetään Valviran laatimia tulkintaohjeita yleisen toiminta periaatteiden ja yhtenäisen valvontakäytännön aikaansaamiseksi.

Tupakkalain mukaisen suunnitelman mukaisia kohteita ovat:

- tupakointitilalliset ravintolat ja ravitsemisliikkeet
- tupakkatuotteiden ja nikotiinesteen vähittäis- ja tukkumyyntipaikat

Poltettavaksi tarkoitettujen kasvipöytäisten tuotteiden, sähkösavukelaitteiden, tupakan vastikkeiden (esim. nikotiinittomat sähkösavukeneesteet, yrttinuuska) ja tupakointivälineiden myynti on vapaasti harjoitettavaa elinkeinotoimintaa, joka ei edellytä erillistä lupaa tai ilmoitusta. Tämän tyyppinen toiminta on pääsääntöisesti suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolella.

12.1 Tarkastus

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarvittaessa annetaan ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset toteutuvat. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Tarkastuksilla käytetään Valviran laatimia tarkastuslomakepohjia, jotka toimivat myös VATI-järjestelmän lomakepohjina.

Tupakkalain valvontaa toteutetaan pääsääntöisesti muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan ohessa. Päiväkodit ja oppilaitokset eivät kuulu enää suunnitelmallisen valvonnan piiriin tupakkavalvonnan osalta.

Mikäli näissä kuitenkin muun valvonnan ohessa havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään kohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

12.2 Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Tupakkalain valvonnassa on noudatettu valtakunnallista tarkastustiheyttä. Kohdetyyppikohtainen tarkastustiheys on liitteessä 1. Valvonnan kohdentamisessa otetaan huomioon valtakunnalliset painopistealueet.

12.3 Valvonnassa käytettävät menetelmät

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnassa suositellaan ensisijaisesti käyttämään aistinvaraista arviointia savun tai höyryn havainnointiin, sillä nykyiset mittausmenetelmät niiden havaitsemiseksi ovat rajalliset.

Tupakkalain myyntiä ja markkinointia koskevien säännösten valvontaan ei yleensä liity näytteenottoa.

12.4 Painopisteet

Tupakkalain valvontaohjelmakaudella 2020–2024 painopisteiden valinnassa on otettu huomioon ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teema yhtenäinen valvonta ja yhteistyö.

Valvonnan valtakunnalliset painopistealueet vuosille 2020–2024

- Omavalvonnan tukeminen
- Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa
- Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa keskitytään tupakkavalvonnassa vuonna 2023 suunnitelmalliseen valvontaan.

Uuden tupakkalain 549/2016 § 79 mukaan asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Hakemuksessa tarkoitettujen tilojen haltijoita on kuultava ennen hakemuksen tekemistä. Valvontasuunnitelmassa varataan henkilöresursseja myös asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittelyyn.

Kunnan on varattava riittävästi työaika- ja henkilöresursseja tupakkalain säännöllisen valvonnan lisäksi myös muuhun tupakkalain valvontaan. Tällaista muuta valvontaa voivat olla erilaiset yllättävät valvontapaukset, joita ei ole mahdollista sisällyttää etukäteen valvontasuunnitelmaan. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa, tupakkatuotteiden tai niiden tavaramerkkien esilläpitoa tai tupakointikieltojen rikkomista. Voimavaroja edellyttävät myös kunnan viranomaisten toiminta tupakkalain asiantuntijoina sekä vähittäismyyntilupahakemusten käsittely. Tupakka- ja lääkelain valvontaan on käytettävissä arvioilta 0,09 htv. Suunnitelman taukukon mukaisten laskelmien mukaan tarvittava määrä on kuitenkin 0,1 htv eli vajetta on 0,01 htv.

12.5 Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta

Tupakoinnin lopettamiseen tarkoitettuja nikotiinivalmisteita saa myydä apteekkien lisäksi tupakkaa myyviä vähittäiskaupoissa, kioskeissa, huoltoasemilla sekä ravitsemusliikkeissä myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella.

Vähittäiskaupoissa, kioskeilla ja huoltoasemilla, joilla on nikotiinivalmisteiden myyntilupa, valvotaan tuotteiden sijoittelua myyntipaikassa, mahdollista myynnin omavalvontaa ja luvan mukaisuutta.

Nikotiinivalmisteiden myynti edellyttää, että

1. elinkeinonharjoittajalla on myyntipaikan sijaintikunnan kirjallisesta hakemuksesta myöntämä vähittäismyyntilupa;
2. valmisteita myydään ainoastaan 18 vuotta täyttäneille;
3. myyjä voi valvoa ostotilannetta ja että
4. valmisteita ei myydä automaattisista myyntilaitteista.

Valvonta suoritetaan pääsääntöisesti samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa.

Ympäristöterveydenhuolto ilmoittaa luvan myöntämisestä ja myynnin lopettamisesta Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimealle. Lääketukkukauppoja varten Fimea julkaisee verkkosivuillaan ja ylläpitää luetteloa niistä myyntipaikoista, joilla on lääkelain 54 a §:ssä tarkoitettu kunnan myöntämä lupa itsehoitoon tarkoitettujen nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiin.

14 Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista (EHO)

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua tarttuvia eläintauteja ja ylläpitää eläinten terveyden korkeaa tasoa, parantaa eläinten hyvinvointia sekä suojella ihmisten terveyttä eläimistä ihmisiin tarttuvilta taudeilta, antibioottiresistenssiltä ja haitallisilta aineilta. Eläinlääkintähuollon valvonta kattaa eläintaudit, eläinten hyvinvoinnin, eläinten lääkitsemisen, eläinten merkinnän ja rekisteröinnin, eläimistä saatavat sivutuotteet, sisämarkkinakaupan ja kolmasmaatuonnin ja -viennin.

14.1 Johdanto

Kunnan on laadittava eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 §:n mukainen suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoituksista suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Valvonnalta edellytetään suunnitelmallisuutta, valvontatulosten analysointia ja raportointia sekä entistä tehokkaampaa tiedonkulkua viranomaiselta toiselle ja valvontatulosten viestintää kuluttajille. Valvonnan yhteisten tietojärjestelmien ja rekistereiden kehittäminen niiden entistä tehokkaampi käyttö myös paikallistasolla on edellytys yhtenäiselle, suunnitelmalliselle ja toimivalle valvonnalle.

Eläinlääkäripalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tuotantoeläintilojen määrän edelleen jatkuva väheneminen ja tuotantoeläinten keskittyminen yhä suurempiin yksiköihin. Tuotantoeläinten terveydenhuollon merkitys kasvaa edelleen, mikä muuttaa myös eläinlääkäreiden työnkuvaa akuutista sairaanhoidosta suunnitelmallisen ennaltaehkäisevän työn suuntaan. Lemmikit ovat tämän päivän yhteiskunnassa perheenjäsenen asemassa ja niiden kotimainen ja kansainvälinen kauppa on vilkasta. Siten lemmikkeihin kohdistuville eläinlääkäripalveluille asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia. Hevostaloudella on yhä kasvava rooli eläinlääkäripalvelujen käyttäjänä sekä elinkeino- että harrastetoimintana.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015 – 2023.

Eläinlääkintähuollon painopisteet (EHO) 2015 – 2023, kunnan tehtävät

Kehittämisteema	Painopiste	2023	2024
Uuden lainsäädännön toimeenpano	EU:n eläinterveyssäännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön toimeenpano	kunnaneläinlääkärit; uusien vaatimusten käytännön toteutus	kunnaneläinlääkärit; uusien vaatimusten käytännön toteutus
	EU:n eläinterveyssäännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpano	kunnaneläinlääkärit; uusien vaatimusten käytännön toteutus	kunnaneläinlääkärit; uusien vaatimusten käytännön toteutus
Tiedolla johtaminen	ELSU-tietojärjestelmä (epäilyyn perustuva ja ilmoituksen- ja luvanvaraisten kohteiden valvonta)	käyttöönotto (epäilyvalvonnat)	
Valmius ja kriisinhallinta	Pandemiavalmiuden kehittäminen – koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa	Ottaa käyttöön sovitut toimintatavat: kunnat	Arvioi painopistetyön onnistumista
Erityiset painopisteet	Vuoden 2020 salmonellapainopisteen jatkaminen: tuotantoeläinten salmonellata-pauksia lähellä sijaitsevien turkistarhojen tutkiminen salmonellan varalta	kunnaneläinlääkärit; käytännön toteutus	
	Kuolleiden tuotantoeläinten hautaamisen valvonta	kunnaneläinlääkärit; käytännön toteutus	

14.2 Voimavarat ja koulutus

Eläinlääkintähuoltoon arvioidaan kuuluvan ympäristöterveydenhuollon henkilöresursseja vuonna 2023 yht. 19 htv: nk. praktikoita yhteensä 17 htv, nautaterveydenhuoltoon keskittynyt praktikko 0,5 htv yhteistyössä Proagrian kanssa ja valvontaeläinlääkäreitä 2 htv ja johtava kaupungineläinlääkäri 0,5 htv. Lisäksi hygieenikoeläinlääkärit tekevät eläinlääkintähuoltolain mukaisia tehtäviä (vienti- ja eläintautivalvonta). Kaikki yksikön virkaeläinlääkärit huolehtivat tarvittaessa kaikista virkaeläinlääkärille kuuluvista tehtävistä. Vuonna 2022 resurssitilanne on ollut haastava, eikä kaikkia virkoja ole saatu täytettyä eikä pitkiin poissaoloihin ole löytynyt sijaista. Johtava kaupungineläinlääkäri toimii praktikko- ja valvontaeläinlääkäreiden esihenkilönä. Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) 2015-2023 mukainen resurssitarpeen kartoitus – lomake on suunnitelman liitteenä (liite 6).

Eläinlääkintähuolto vastaa perustasoisesta kotieläinten terveyden- ja sairauksien hoidosta. Se turvaa myös kiireellisen eläinlääkäriavun päivystysjärjestelyjen kautta. Praktiikkaa tekevien virkaeläinlääkäreiden työkuvaan kuuluu eläinlääkäripalvelujen tarjoaminen sekä pien- että suurelainten omistajille. Kunnaneläinlääkäreiltä edellytetään perinteisen eläinten sairauden hoidon lisäksi valmiutta tuotantoeläinten terveydenhuollon kehittämiseen (Sikava, Naseva). Lisäksi heille on virkaan kuuluvina tehtävinä osoitettu muun muassa eläintautilain mukaisia tehtäviä, virallisia näytteenottoja sekä vähäisissä määrin epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia. Eläinlääkäreiden vastaanottotiloja on 10 eri toimipisteessä, jossa kussakin toimii 1-

3 eläinlääkäriä. Yksikön laaja maantieteellinen alue on jaettu kolmeen erilliseen päivystysalueeseen, jossa kussakin on 5-6 praktikkoeläinlääkäriä.

Kaksi valvontaeläinlääkäriä huolehtii pääsääntöisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnasta. Käsittelyssä on kolmannen valvontaeläinlääkärinterviran perustaminen vuonna 2023 ja eläinsuojeluvalvontaa olisi tämän myötä tarkoitus myydä myös naapuriyksikköön. Valvontatehtäviä jaettaessa otetaan huomioon, ettei valvontaa tule suorittamaan henkilö, joka on kulloinkin kyseessä olevaan valvontakohteeseen kiinteässä asiakassuhteessa tai muuten esteellinen.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa eläinten hyvinvoinnin valvonnasta tekee haastavaa

- laaja maantieteellinen alue sekä suuri
- laaja tuotantoeläinkirjo ja tilojen suuri määrä
- kaupunkialueilla runsas lemmikki- ja harraste-eläinten määrä (kotirauhan piiriin tehtävät tarkastukset)

Epäilyyn perustuvien tarkastusten suuri määrä tuo mukanaan runsaasti hankalia ja aikaa vieviä eläinsuojelulain 42 ja 44 §:n mukaisia toimenpiteitä vaativia tapauksia. Lisäksi kuormittavuutta lisää asiakaskuntaan kasaantuneet sosiaaliset ongelmat. Yksikön eläinlääkärit toimivat kuukausittain käräjäoikeudessa syyttäjän nimeäminä todistajina mm. eläinsuojelu- ja elintarvikelainsäädännön rikkomiseen liittyvissä oikeudenkäynneissä.

Kunnan on huomioitava myös eläinlääkintähuollon henkilöstön työturvallisuus ja jaksaminen. Valvontaeläinlääkäreiden ja muiden kunnaneläinlääkäreiden työ on usein poikkeuksellisen kuormittavaa. Työtapa-turmista ja läheltä piti –tilanteista on ohje ilmoittaa keskitettyyn järjestelmään tapausten seuraamiseksi ja ratkaisujen löytämiseksi. Vuonna 2023 eläinlääkäreille järjestetään työnohjausta jaksamisen tukemiseksi.

Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Henkilökunnan pätevyys on varmistettu virkojen pätevyysvaatimuksissa ja osaamisen jatkuvassa kehittämisessä. Toistaiseksi voimassa olevaan virkasuhteeseen valittavan eläinlääkärin on oltava Suomessa laillistettu. Kaupungineläinlääkärin sijaisena voi toimia myös praktiikkaoikeudet omaava eläinlääketieteen kandidaatti.

Henkilökunnan pätevyys varmistetaan rekrytoinnin yhteydessä pyytämällä nähtäväksi alkuperäiset tutkintotodistukset ennen virkamääräystä sekä sijaisten osalta Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä.

Lainsäädännön mukaan ainoastaan eläinlääkäreille kuuluvat työtehtävät on rajattu yksikön sisäisellä työnjaolla vain eläinlääkäreille. Sairaus- ja muissa poissaoloissa eläinlääkärit toimivat toistensa sijaisina yksikön sisäisen työnjaon mukaisesti.

Uusille viranhaltijoille (myös pidempiin sijaisuuksiin tulevat) järjestetään yhden päivän perehdytyskoulutus.

Yhteistoiminta-alueen eläinlääkäreiden on mahdollisuus osallistua valitsemaansa täydennyskoulutukseen vuosittain 6 htp rajaten yhteen kalliimpaan koulutukseen vuodessa (esim. eläinlääkäripäivät). Koulutukseen

osallistuja sitoutuu kertomaan seuraavassa eläinlääkäripalaverissa lyhyesti koulutuksesta ja tallentaa kurssimateriaalit yhteiselle verkkoasemalle. Koulutuksista pidetään kirjaa ja varmistetaan, että henkilökunta saa riittävästi lisäkoulutusta. Koulutuksilla tähdätään oikeudenmukaisten valvontatehtävien suorittamiseen ja eläinlääkäreiden peruspraktiikan ylläpitämiseen. Lisäksi pyritään kehittämään eläinlääkäreiden erikoistumista.

Eläinlääkintäpalvelut päivystysaikana

Yhteistoiminta-alue on jaettu kolmeen erilliseen päivystysalueeseen, joissa on jokaisessa virka-ajan ulkopuolella päivystys kiireellisen eläinlääkäriavun antamiseksi. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto teki vuonna 2021 sopimuksen, jonka pohjalta 1-päivystysalueen (Seinäjoki, Isokyrö, Lapua) pieneläinten päivystysaikainen sairaanhoitopalvelu ostetaan yksityiseltä ympäri vuorokauden palvelevalta eläinlääkäriasemalta (Evidensia). Sopimus on voimassa 31.5.2023 saakka. Lisäksi muillakin päivystysalueella on ollut mahdollista lähettää pieneläimet päivystysaikaan yksityiselle eläinlääkäriasemalle. Elokuusta 2022 alkaen yksityinen eläinsairaala ei ole pystynyt järjestämään täysin sopimuksen mukaista päivystyspalvelua, eikä myöskään todennäköisesti tammi-toukokuussa 2023.

14.3 Yhteistyö

Eläinsuojeluasioissa yhteistyötä tehdään mm. seuraavien sidosryhmien kanssa: poliisi, ELY-keskuksen merkinnän ja rekisteröinnin tarkastajat, sosiaali- ja terveystieteiden, Pro agria, Sedu ja aluehallintovirasto.

Yhteistoiminta-alueella kunnat ovat tehneet sopimukset löytöeläinten vastaanottamisesta. Löytöeläimiä vastaanottavat toimijat järjestävät tilapäistä hoitoa alueen löytöeläimille sekä sosiaalisista tai eläinsuojelullisista syistä tilapäistä hoitoa tarvitseville tai pysyvästi uudelleen sijoitettaville lemmikkieläimille. Seinäjoen alueen löytöeläintentoiminta on syyskuusta 2022 lähtien järjestetty Seinäjoen kaupungin toimesta Animwest-kiinteistössä ja löytöeläinhuollon työntekijät (eläintenhoitajat) ovat ympäristöterveydenhuollon työntekijöitä. Löytöeläinpalvelun järjestäminen kaupungin toimesta helpottaa mm. yhteistyötä eläinsuojelutapauksissa.

Poliisin kanssa yhteistyö koskee molemminpuolista virka-apua, esitutkintaan päätyvien eläinsuojelurikkomusten tai rikosten selvitystä sekä poliisin löytöeläintalolle toimittamiin eläimiin liittyviä eläinsuojelupäätöksiä. Poliisi antaa ympäristöterveydenhuollon eläinlääkäreille myös tarvittaessa virka-apua eläinsuojelutarkastusten suorittamisessa. Poliisin virka-apu on maksullista. Virkaeläinlääkärit antavat virka-apua poliisille esimerkiksi poliisin pyytessä lausuntoa eläimen terveydentilasta tai päädyttyäessä poliisin takavarikossa olevan eläimen lopettamiseen.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon lähetetään kopiot eläinsuojelu- ja eläintautilainvalvonnan asiakirjoista (tarkastuspöytäkirjat, päätökset). Aluehallintoviraston läänineläinlääkäreiltä pyydetään tarvittaessa myös ohjeita ja neuvoja sekä apua laittomiin maahantuonteihin, pitkittyneiden ja hankalien eläinsuojelutapauksien hoitoon sekä eläintautitapauksissa.

14.4 Maksut

Eläinlääkintähuoltoon liittyvät valvontakäynnit ja eläinlääkäripalvelujen maksut noudattavat Lääkärisopimuksen mukaista KT:n yleiskirjeessä julkaisemaa kunnaneläinlääkäreiden taksakortin mukaista hinnoitte-

lua. Yhteistoiminta-alueella ympäristöterveydenhuolto osallistuu hyötyeläintilojen eläinlääkäripalveluista johtuviin kustannuksiin subventoimalla kilometrikorvauksia niiltä osin kuin ne ylittävät meno-paluu – matkalla 30 kilometrin matkan.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan valtio maksaa kunnalle korvausta lainsäädännössä kunnaneläinlääkärille osoitettujen eläinsuojelu, sivutuote- ja eläintautilain mukaisten valvontatehtävien osalta. Korvauksista on säädetty tarkemmin eläinlääkintähuoltoasetuksessa. Korvauksen perusteena oleviin kustannuksiin laskeaan muun muassa valvontatehtävään käytetyn työajan palkkakustannukset henkilösivukuluineen ja valvontatehtävästä aiheutuvat välttämättömät matkakustannukset, aineet ja tarvikkeet. Ympäristöterveydenhuolto saa aluehallintovirastolta korvausta valvontaeläinlääkäreiden viroista. Tämän lisäksi muiden yksikön eläinlääkäreiden eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaiset valvontatehtävät on laskutettu tuntiperusteisesti.

Aluehallintovirasto laskuttaa eläviä eläimiä tai niiden sukusoluja koskevista vientitodistuksista sekä laittomien tuntien tarkastuksista asiakkaita virkaeläinlääkärin tekemän laskutuspyynnön perusteella. Eläinlääkintähuollon kustannukset eri kuntien kesken jaetaan käyntimäärien suhteessa.

14.3 Eläinten terveyden valvonta

Eläintautitilanne on säilynyt Suomessa useimpien viranomaistoimin vastustettavien eläintautien osalta hyvänä, huolimatta vuoden 2021 eläintautiepidemioista, kansainvälisen eläinliikenteen kasvusta ja eläintautitilanteen huononemisesta lähialueilla. Tilanteen muutokset korostavat erityistilanteisiin varautumisen tärkeyttä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/429 (ns. eläinterveyssäädännöstö) on noudatettu 21.4.2021 alkaen. Uudistuksen johdosta myös kansallinen eläintautilaki ja sen nojalla annetut säädökset uudistettiin ja myös niitä on sovellettu 21.4.2021 alkaen.

Eläintautivalmius ja toiminta eläintautitapauksessa

Äkillisessä tautipurkauksessa AVI:n ohjauksessa tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtyy ensisijaisesti kyseisen kunnan virkaeläinlääkärit sekä valmiuseläinlääkärit. Praktiikka hoidetaan poikkeusolosuhteissa normaaliin tapaan. Jos on tarpeen, kiireettömät ajanvaraukset perutaan.

Jos epäillään tarttuvaa eläintautia, ryhtyy alueen virkaeläinlääkäri tarvittaessa yhdessä valmiuseläinlääkäreiden/muiden virkaeläinlääkäreiden kanssa lainsäädännön edellyttämiin kiireellisiin toimenpiteisiin (näytteenotto, rajoittavat määräykset). Epidemiologinen selvitys sekä toimenpiteet taudin saneeraamiseksi ovat kiireettömämpiä tehtäviä ja tarvittaessa näihin toimenpiteisiin osallistuvat kaikki eläinlääkärit.

Varautumista on tehty erityisesti korkeapatogeenisen lintuinfluenssan ja afrikkalaisen sikaruton osalta. Varautumista korkeapatogeenisen lintuinfluenssaan on tehostettu mm. tehostamalla tiedotetusta tautisuojauksesta ja kuolleiden luonnonvaraisten lintujen näytteenottamisesta sekä siipikarjan ulkonapidon valvontaa. Afrikkalainen sikarutto on levinnyt useaan Euroopan maahan viime vuosien aikana. Afrikkalaisen sikaruton estämiseksi sikojen ulkoilua on rajoitettu Suomessa. Sikoja saa ainoastaan pitää ulkotarhassa, jossa on kaksinkertaiset aitaukset, jotta villisikojen ja aidattujen sikojen kontakti voidaan estää.

Poikkeustilanteessa äkillisessä tautipurkauksessa, jos toimialueella havaitaan eläintautiepidemia tai kunnaneläinlääkäreitä joudutaan siirtämään toiselle alueelle taudintorjunnan tehtäviin, päätöksistä ja resurssoinnista vastaa ensisijaisesti ympäristöterveydenhuollon johtaja aluehallinto- ja Ruokaviraston antaman ohjeistuksen mukaisesti. Poikkeustilanteita silmällä pitäen, kuten esimerkiksi helposti leviävien eläintautien uhatessa, yhteistoiminta-alueella on välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoitamisen varmistamiseksi nimetty kaksi valmiuseläinlääkäriä. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat valmiuseläinlääkäreille suunnattuun koulutukseen ja pidemmissä poissaolotapauksissa varmistetaan poikkeustilanteiden hallinta esimerkiksi tehtävien siirtojen tai sijaisjärjestelyjen avulla. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ylläpitää valmiusvarastoa. Ruokaviraston sähköisessä järjestelmässä Pikantissa on suunnitelmat ja ohjeet, kuinka toimitaan epäillessä eläintautia.

Eläintautien ilmoittaminen ja epäilyt

Kunnaneläinlääkärin on tehtävä ilmoitus aluehallintovirastoon viipymättä, jos ilmoitus koskee luetteloitua tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia. Valvottavista ja asetuksen 325/2021 5 §:ssä luetelluista eläintaudeista on ilmoitettava seuraavana arkipäivänä. Muista ilmoitettavista eläintaudeista kunnaneläinlääkärin on ilmoitettava kuukausiyhteenvedossa.

Eläintautiepäilyissä ja – tapauksissa ilmoittaminen tapahtuu hoitavan kaupungineläinlääkärin toimesta eläintautitapauksissa aluehallintovirastoon. Virka-ajan ulkopuolella päivystävä virkaeläinlääkäri ilmoittaa eläintautiepäilyistä lisäksi päivystävälle läänineläinlääkärille. Niissä tapauksissa, joissa tietty eläin tai eläinryhmä kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella antaa aiheen epäillä tarttuvaa eläintautia, eläinlääkäri arvioi ammattitaitonsa turvin lisätutkimustarpeen sekä mahdollisen tarpeen ryhtyä tarvittaviin ilmoitusmenettelyihin sekä näytteenottoon.

- Kuukausiyhteenveto: Kunnaneläinlääkärin on toimitettava kuukausiyhteenveto alueellaan todetuista eläintaudeista aluehallintovirastoon kuukausittain seuraavan kuun 15. päivään mennessä.

Tulevina vuosina eläintautien ilmoittamisessa voidaan hyödyntää Eläinten terveydenhallintahankkeen (ELTE) sähköistä järjestelmää. Hankkeen osana toteutetaan tietojenkeräysjärjestelmä eläintautien kuukausi-ilmoittamista ja EU-eläinlääkeasetuksen edellyttämää eläinlajikohtaista mikrobilääkkeiden käyttötietoa varten (ELKE), järjestelmän käyttöönotto on suunniteltu aloitettavaksi vuoden 2022 aikana

Johtava kaupungineläinlääkäri vastaa lakisääteisten ilmoitettavien eläintautien ilmoittamisesta kunnan terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille viimeistään toteamista seuraavana arkipäivänä. Vastaavasti kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin on ilmoitettava kunnan eläinlääkintäviranomaiselle epäilemästään, toteamastaan tai tietoonsa tulleesta zoonoosista.

Terveysvalvontaohjelmat

Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. Tuotantoeläintilojen terveysvalvontaohjelmien, mm. salmonellavalvontaohjelma toteutumista valvotaan eläintautilainsäädännön mukaisesti virkaeläinlääkäreiden toimesta.

Tulevaisuuden elintarviketuotanto on entistä enemmän sopimustuotantoa, missä ostaja asettaa tuotannolle vaatimuksia yli lainsäädännön vaatiman tason. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat eläinten terveydenhuoltoon liittyvät tehtävät kuten Naseva, Sikava ja siipikarjanlihantuotantoon liittyvät velvoitteet (esimerkiksi salmonellavalvonta) resursoidaan siten, että toimijat voivat täyttää velvoitteensa, ja tätä seurataan.

Eläinlääkäri täyttää valvontakäynnillään terveystarkastusohjelmaan kuuluvan lomakkeen ja toimittaa siitä kappaleet valvontakohteeseen sekä tarvittaessa teurastamoon tai valvontakohteen kanssa sopimuksen tehneeseen muuhun organisaatioon ellei pitopaikan kanssa ole muuta sovittu. Ympäristöterveydenhuolto tiedottaa keskitetysti aluehallintovirastoa tehdystä lakisääteisesti määrätyistä valvontakäynneistä.

Eläinlääkärin vastuulla on pitää kirjaa oman vastuualueensa pitopaikkojen terveystarkastusohjelmiin liittyvistä käynneistä, seurata ja tarvittaessa päivittää tietoihinsa pitopaikoissa tapahtuvat terveydenhuollon kannalta olennaiset muutokset sekä seurata käyntitiheyttä. Ympäristöterveydenhuolto seuraa käyntien toteutumista niiltä osin kuin käynneistä on laissa säädetty ja ohjeistaa eläinlääkäreitä tarvittaessa muun muassa näytteenotossa. Esimerkiksi viralliseen salmonellavalvontaan kuuluvat tilat on listattuna ympäristöterveydenhuollon yhteiskäytössä olevassa kansiossa (R-verkkoasemalla), jonne jokainen eläinlääkäri täyttää ajantasaisesti valvomansa tilan tiedot sekä tallentaa tarkastuskertomuksen yhteiselle verkkoasemalle. Naseva- ja Sikava -käyntejä eläinlääkärit voivat seurata niiden käyttöoikeuksien rajoissa, jotka heillä on kuhunkin tilaan terveystarkastusohjelmien omissa verkkopalveluissa.

Vesiviljelylaitosten valvonta

Yhteistoiminta-alueella vesiviljelylaitosten terveystarkastuksesta vastaa hygieenikko-/valvontaeläinlääkäri. Vesiviljelylaitosten valvonta suoritetaan alueella aluehallintoviraston antamien ohjeiden mukaan ja se painottuu yhteistoiminta-alueella luonnonvesilammikoiden valvontaan.

Muu eläintautivalvonta

Muiden kuin terveystarkastusohjelmien, virallisen salmonellavalvontaohjelman ja riskinarviointiin perustuvan valvonnan (eli muun tautiseurannan) suhteen toteutetaan Ruokaviraston ja aluehallintoviraston antamia pyyntöjä/määräyksiä. Näytteenotosta vastaa pääasiassa kyseisen alueen virkaeläinlääkäri, jolle tieto välitetään johtavan hygieenikon kautta.

Turkiseläinten SARS-CoV-2 –seuranta: Koronaseuranta tehdään turkistarhoilla, joilla on minkkejä, muita näätäeläimiä tai supikoiria. Komission täytäntöönpanopäätös (2021/788) edellyttää seurantaan niillä turkistarhoilla, joilla on yli 500 täysikasvuista siitoseläintä siitosjakson alussa. Tätä pienempien tarhojen seuranta on päätetty kansallisesti. Ruokavirasto on ohjeistanut seurantaan kuuluvia turkistarhoja näytteiden määräämistä ja lähettämisestä. Seuranta tehdään komission päätöksen mukaisesti 31.3.2023 asti ja myöhemmin päätetään, miten seuranta jatketaan tämän jälkeen.

Eläinnäyttelyt: Ruokavirastolla on ohje maatalousnäyttelyihin vietävien eläinten tarkastuksista ja eläimiltä vaadittavista tutkimuksista (Ruokaviraston ohje 1274/04.01.00.01/2021_12). Ohje sisältää lakisääteisiä vaatimuksia ja suositusluonteisia ohjeita.

Sikojen ulkonapitokiellon valvonta: Afrikkalaisen sikaruton vastaisena varotoimena on sikojen ulkonapito kielletty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (404/2021). Ulkonapito on sallittua vain, jos sikojen

aitaus on asetuksen vaatimusten mukainen ja toimija on tehnyt sikojen ulkonapidosta etukäteen ilmoituksen kunnan eläinlääkärille. Kunnaneläinlääkäri valvoo alueellaan sikojen ulkonapitokiellon noudattamista tarkastamalla ulkona pidettävien sikojen aitaukset ilmoituksen saatuaan tai epäilytapauksessa. Valvontaeläinlääkärit ylläpitää tietoja yksikön sikojen pitopaikoista, joissa pidetään sikoja ulkona, ja toimittaa tiedot aluehallintovirastoon vuosittain. Muiden yksikön eläinlääkäreiden velvollisuus on ilmoittaa havaitsemistaan sikojen pitopaikoista, joissa sikojen havaitaan ulkoilevan.

Eläinten keinollinen lisääminen

Kunnaneläinlääkäri valvoo karanteeneja, sperman keräysasemia, alkioiden keräysryhmiä, alkioiden tuotantoryhmiä sekä spermavarastoja ja suorittaa niissä säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että ne täyttävät hyväksymiselle säädetyt edellytykset ja että toiminnalle säädetyt vaatimuksia ja hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatetaan.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon alueella on yksi oriasema ja yksi karjuasema, joiden valvonasta vastaa hygieenikkoeläinlääkäri. Oriasema kerätään spermaa kotimaan kauppaa varten ja keinosiemennetään tammoja. Karjuasemalla on säännöllistä vienti EU-alueen ulkopuolelle, mikä edellyttää eläinlääkintötodistusten allekirjoittamista ja vientivalvontaa jokaiselle vientierälle.

14.4 Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta

Uudistettu eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskeva lainsäädäntö astui voimaan tammikuussa 2022. Lainsäädäntöuudistukset ovat lisänneet ja tulevat lisäämään lähivuosien koulutus- ja ohjeistustarvetta merkittävästi.

Yhteistoiminta-alueen virkaeläinlääkärit puuttuvat havaitsemiinsa epäkohtiin eläinten merkinnöissä ja rekisteröinneissä. Mikäli ohjaus ja neuvonta ei ole riittävä toimenpide varmistua eläintunnistusjärjestelmälain vaatimusten noudattamisesta ja/tai havaitaan laiminlyöntejä lainsäädännön noudattamisessa, ryhdytään toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi.

Havaitessa vakavia laiminlyöntejä eläinten merkinnöissä ja rekisteröinneissä ollaan yhteydessä ELY-keskuksen eläinvalvojiin, joiden kanssa yhteistyössä asiaa viedään eteenpäin. Ensisijaisesti valvontaeläinlääkärit vastaavat toimenpiteistä eläinten merkintään ja rekisteröintiin liittyvien epäkohtien poistamiseksi.

14.5 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Eläinten lääkitseminen on Suomessa pääsääntöisesti hallittua ja lääkkeitä käytetään vain todettuun tarpeeseen. Mikrobilääkkeiden käyttö ja resistenttien mikrobien esiintyminen eläintuotannossa on kuitenkin kasvava huolenaihe. Joulukuusta 2014 eläinlääkäreillä on ollut oikeus luovuttaa lääkkeitä varalle terveydenhuoltoon kuuluville tiloille. Tämä on muuttanut erityisesti eläinlääkärien valvontaa. EU:n eläinlääkeasetusta alettiin soveltaa 28.1.2022 lähtien, mikä on lisännyt merkittävästi eläinlääkärien koulutustarvetta. Suuri osa kansallisista asetuksista on vielä muuttamatta, joten lainsäädännön siirtymävaihe jatkuu toistaiseksi.

Eläinten lääkitsemisen valvontaa tekevät kaikki virkaeläinlääkärit. Erillisiä lääkitsemiseen liittyviä valvontakäyntejä suoritetaan AVI:n pyynnöstä, maidontuotantotilojen alkutuotantotarkastusten yhteydessä, jos meijerissä tai teurastamossa havaitaan mikrobilääkejäämiä tai on muuten epäily epäkohdista eläinten lää-

kitsemisessä, sekä ilmoituksenvaraisissa kohteissa (tallit). Myös terveydenhuoltokäynneillä käydään läpi tuotantoeläintilojen eläinten lääkitsemiskäytäntöjä.

14.6 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

Sisämarkkinatuonti

Traces-järjestelmää käytetään niin EU-maiden välisessä sisämarkkinakaupassa (eläimet ja eläinperäiset tuotteet) kuin tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista sekä viennissä EU:n ulkopuolisiin maihin. Järjestelmää ylläpitää Euroopan komissio, ja sitä käyttävät viranomaiset ja yritykset. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa Traces-järjestelmän seurannasta ja todistuksista vastaa hygieenikkoeläinlääkäri, valvonta-eläinlääkärit ja kaksi praktikkoa.

Kunnaneläinlääkäri voi tehdä saapuvan erän tarkastuksen joko aluehallintoviraston määräyksestä tai omasta aloitteestaan. Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES- järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvontaosion. Virkaeläinlääkäriin on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä. Näissä tapauksissa ollaan aina yhteydessä aluehallintoviraston läänineläinlääkäriin ja pyydetään lisäohjeita. Läänineläinlääkäri auttaa tarvittaessa myös TRACES-järjestelmän käytössä. Erityisesti hevosten sisämarkkinatuonnit ovat yleisiä, mutta myös aikavieviä.

Sisämarkkinavienti

Virkaeläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä Ruokaviraston ohjeen mukaisesti ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä. Läänineläinlääkäriltä kysytään tarvittaessa ohjeita. Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa sisämarkkinavientiä on ollut mm. lemmikkieläinten/hevosten vienti sähköisesti TRACES -järjestelmää käyttäen.

Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Runsaan eläinperäisten elintarvikkeiden kolmasmaaviennin lisäksi yksikön alueelta viedään kolmasmaihin mm. eläinten sukusoluja. Kohdemaan vaatimusten selvittämisestä vastaa viejä. EU:n ulkopuolisesta vientivalvonnasta vastaavat pääosin hygieenikkoeläinlääkärit, mutta elävien eläinten osalta myös praktikot.

Tuonti EU:n ulkopuolelta

Kolmansista maista tuotavat eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta ja aiheuttavat vain poikkeustapauksissa toimenpiteitä paikallistasolla. Sellaisissa tapauksissa, jossa aluehallintovirasto ilmoittaa kuntayhtymän alueelle tulleen kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai laitonta maahantuontia, toimitaan aluehallintoviraston ohjeiden mukaan. Keskinäisellä työnjaolla järjestetään toimenpiteisiin riittävä resurssi.

14.7 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset

Valvontaeläinlääkärit käsittelevät yhteistoiminta-alueen epäilyilmoitukset. Ilmoitukset saapuvat pääosin sähköisesti yhteissähköpostiin (valvontaelainlaakari@seinajoki.fi) tai kotisivujen sähköistä ilmoituskanavan kautta. Ilmoituksen käsittelyn yhteydessä arvioidaan eläinsuojelutarkastuksen tarve, kiireellisyys ja vastuuhenkilö. Valvontaeläinlääkärit ylläpitävät listaa eläinsuojeluilmoituksista sekä vireillä olevista eläinsuojelutapauksista. Eläinsuojelutarkastuksen suorittaminen on kuvattu laatukäsikirjassa.

Eläinsuojeluasiakirjat tehdään Seinäjoen kaupungin Valmu-järjestelmässä, joka on otettu käyttöön vuonna 2021. Valmu mahdollista dokumenttien arkistoinnin ja sähköisen allekirjoituksen. Kaikista eläinsuojeluun liittyvistä tarkastuksista ja päätöksistä toimitetaan jäljennös aluehallintovirastoon dokumenttien kirjoittamisen jälkeen sekä tarvittaessa poliisille (eläinsuojelulain 63 §:n nojalla) ja ELY-keskukselle. Lisäksi tieto asian etenemisestä merkitään asiakaskortille Terve Kuu- tietojärjestelmään valvontaeläinlääkärin toimesta.

Yhteistoiminta-alueen eläinsuojelutarkastuksia suorittavat valvonta- ja hygieenikkoeläinlääkäreiden lisäksi kaikki pääasiassa praktiikkaa tekevät virkaeläinlääkärit. Eläinsuojelulain nojalla annettujen määräysten noudattamista valvotaan uusintatarkastusten sekä asiakirjojen avulla.

Ilmoituksenvaraisen ja laajamittaisen toiminnan valvonta

Ilmoituksenvaraiset toimijat alueella ovat pääasiassa eläinkauppoja, talleja ja kenneleitä. Aluehallintovirasto ylläpitää listaa luvan- ja ilmoituksenvaraisista kohteista ja toimittaa tiedot toimijamuutoksissa ympäristöterveydenhuoltoon. Valvontaeläinlääkärillä on päivitetty lista kohteista ja niiden tarkastuksista. Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan liittyvä eläinten hyvinvoinnin valvonta on toistaiseksi ollut riskiperusteita resurssipuutteen takia ja kohteita on valvottu epäiltäessä puutteita eläinten hyvinvoinnissa. Luvan- ja ilmoitustenvaraisten kohteiden valvonta tulisi suorittaa 1 – 3 vuoden välein riskinarvioinnista riippuen.

Eläinkuljetukset

Eläinkuljetusajoneuvojen valvontaa tehdään tarvittaessa aluehallintoviraston pyynnöstä.

Teurastamovalvonta

Yksikössä on kaksi pienteurastamoa, joiden valvonnasta kunta on tehnyt sopimuksen Ruokaviraston kanssa. Pääosin yksikön eläinlääkäreistä kolme (2 praktikkaa, 1 hygieenikkoeläinlääkäri) vastaavat pienteurastamoissa tehtävistä ante- ja post mortem –tarkastuksista.

Täydentävien ehtojen tukivalvonta

Jos tuotantotiloihin kohdistuvilla tarkastuksilla havaitaan EU:n maataloustukiin vaikuttavia puutteita, tieto asiasta kulkee aluehallintovirastoon tarkastuspöytäkirjan kopiassa.

14.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Sivutuotelaki ja sen nojalla annettu asetus astui voimaan 2015. Lain myötä hallinnollisten pakkokeinojen ja rangaistussäännösten käyttö mahdollistui. Kunnaneläinlääkärin tekemä sivutuotevalvonta tuli maksulliseksi vuoden 2016 alusta MMM:n maksuasetuksen voimaan tulon jälkeen. Sivutuotelakiin ja sen nojalla annettuun asetukseen on tulossa joitakin muutoksia, joiden myötä mm. hevosen teurastuksen sivutuotteiden ja kalasta saatavien sivutuotteiden hautaamista maahan rajoitetaan.

Sivutuotelaitosten valvonta

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollossa sivutuotelaitosten valvonta on keskitetty ympäristöterveysjohtajalle ja hygieenikkoeläinlääkäreille.

Kunnaneläinlääkärin tehtävä on

- hyväksyä toimialueellaan sivutuoteasetuksen mukaiset polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla ja väliasteenlaitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita.
- rekisteröidä tekniset laitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön, tilarehustamot, keräyskeskukset silloin, kuin ne eivät sijaitse teurastamon yhteydessä sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin.
- valvoa hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita, sekä myös Ruokaviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia, kuten käsittelylaitoksia, lemmikkieläinten ruokia valmistavia laitoksia ja rehusekoittamoita.
- täyttää muista EU-maista Suomeen saapuneiden sivutuote-erien osalta valvontaosion kaupalliseen asiakirjaan (DOCOM) TRACES-järjestelmään. Ennen valvontaa varmistetaan, että erä on saapunut laitokselle (aiemmin kunnaneläinlääkärit myös kuittasivat erät saapuneiksi, mutta tästä käytännöstä on luovuttu ja laitokset tekevät itse vastaanottokuittaukset TRACES-järjestelmään).

Ruokavirasto määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa kunkin laitostyyppin osalta riskinarviointiin perustuen ne laitokset nimeltä, jotka Ruokaviraston ja kunnaneläinlääkärin on vuoden aikana vähintään tarkastettava. Tarkastukset pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään ennalta ilmoittamatta. Ruokaviraston nettisivuilla ylläpidettävältä hyväksytyjen ja rekisteröityjen sivutuotealan laitosten listalta on nähtävissä ajantasainen luettelo laitoksista ja niiden sijainnista.

Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset sekä valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset toimitetaan aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon. Mikäli tarkastuksella todettua puutetta ei saada poistettua kehotuksilla ja joudutaan käyttämään sivutuotelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, pakkokeinopäätökset toimitetaan aviin ja Ruokavirastoon.

Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Aloitettaessa haaskatoiminta (käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa), on toiminnasta tehtävä ilmoitus haaskapaikkarekisteriin. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista viemällä haaskapaikan tiedot haaskapaikkarekisteriin Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin

(EPR) sähköisen asioinnin sovelluksen kautta. Sähköisen asioinnin kautta voi myös päivittää aiemmin ilmoitettuja tietoja.

Sivutuotelain nojalla annetun asetuksen MMMa 783/2015 mukaan haaskatoimijan on ilmoitettava kuukausittain haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrä. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa. Kirjanpito tarkastetaan haaskatoiminnan tarkastuksella.

Koko yhteistoiminta-alue kuuluu sivutuotteiden suhteen keräilyalueeseen. Yksikössä haaskatoiminnan valvonnasta vastaa pääosin ympäristöterveysjohtaja sekä muut virkaeläinlääkärit muun valvonnan yhteydessä. Kunnan tehtävä on määritellä itse vuosittain tarkastettavat kohteet, mutta Ruokavirasto määrittelee vuosittain tarkastusten tekoperusteet.

Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin (EPR) mukaan vähän yli puolet turkistiloista, joilla on kettuja ja/tai supeja, käyttävät Suomelle annettua lajinsisäisen käytön poikkeusta. Lajinsisäisellä käytöllä tarkoitetaan sitä, kun nahkottujen kettujen ruhot käsitellään luokan 2 käsittelylaitoksessa ja sen jälkeen massa käytetään kettujen ruokinnassa. Samoin supien nahkontaruhoista saatua massaa hyödynnetään supien rehussa. Tilat, joilla on vain kettuja, eivät voi itse keittää omassa tilarehustamossa ruhoja rehussa käytettäväksi. Sama koskee supeja.

Turkistarhojen tulee olla rekisteröityneenä eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Turkistarhoilla on mahdollisuus rekisteröityä itse sähköisen asioinnin kautta vastaavasti kuin haaskatoimijoilla. Rekisterissä tulee olla merkintä myös lajinsisäisestä käytöstä. Lajinsisäinen käyttö on sallittua vain rekisteröidyillä tiloilla. Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä. Kunnaneläinlääkärit varmistavat tilakäynnillä, että tila on rekisteröitynyt edellä mainittuun rekisteriin ja ettei lajinsisäistä käyttöä tapahdu tiloilla, joissa se ei ole sallittua. Lisäksi tilakäyntien yhteydessä tarkkaillaan, onko tiloilla havaittavissa keskushermosto-oireista kärsiviä eläimiä. Kaikki tällaiset eläimet on lähetettävä tutkittavaksi Ruokavirastoon. Näytteeksi riittää irrotettu pää, joka ei saa olla pakastettu.

Sivutuotteiden hautaaminen

Yhteistoiminta-alueella virkaeläinlääkärit valvovat raatojen keräilyä ja hävittämistä hautaamalla. Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Keräilyalueella (johon yhteistoiminta-alue kuuluu) tehdään lisäksi kohdennettuja tarkastuksia tiloille, joilla Ruokaviraston toimittamien nautarekisteristä ja lammas- ja vuohirekisteristä ajettujen hävitystaparaaporttien perusteella raatoja hävitetään säädösten vastaisesti. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden hautaamisista

14.9 Ehdollisuuden valvonta

Ehdollisuuden noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja tiettyjen EU:n osittain rahoittamien tukien täysimääräisen maksamisen edellytys.

Ehdollisuus perustuu aiempaan täydentävien ehtojen järjestelmään. Ehdollisuus jaetaan kolmeen eri osioon, joita kutsutaan eritysaloin. Ruokaviraston elintarvikeketjulinjan ohjausvastuulla olevat vaatimukset kuuluvat erityisalalle kansanterveys ja kasvinterveys sekä erityisalalle eläinten hyvinvointi. Ruokaviraston

elintarvikeketjulinjan ehdollisuuden valvonta sisältää kiellettyjen aineiden, eläimistä ja kasveista saatavien elintarvikkeiden ja rehujen tuotantohygienian sekä eläinten hyvinvoinnin valvonnat.

Kunnan viranomaisten (kunnaneläinlääkäreiden ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten) on tehtävä tarkastuksiin liittyvät asiakirjat riittävän tarkasti, jotta laajennuksia ehdollisuuden valvontoihin voidaan tehdä. Kunnan on varmistettava, että aluehallintovirasto saa riittävän nopeasti riittävät tiedot niistä perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia aluehallinto1viraston vastuulle kuuluvia ehdollisuudenvaatimusten laiminlyöntejä.

14.10 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella. (ElhL 11 §) Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkärin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. (ElhL 11 §) Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet. (ElhL 3 §) Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harrastus- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet. Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu matkailuelinkeinon liittyvät rekikoirat, ratsastuskouluissa pidettävät hevoset, viranomaistoiminnassa käytettävät eläimet, opaskoirat sekä sellaiset alkutuotannon elinkeinotoimintaan liittyvät eläimet, jotka ovat ammattimaisen toiminnan jatkumisen takaamiseksi pääsääntöisesti korvattavissa toisella samanarvoisella eläimellä.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakaspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muualla. Laki ei kuitenkaan estä tarjoamasta palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille tai yhteisöille, jos resursseja on riittävästi eivätkä ulkopuolisille annetut palvelut heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen saatavuutta.

Yhteistoiminta-alueella ei ole määrällisesti riittävästi yksityisiä eläinlääkäripalveluja saatavilla, jolloin yhteistoiminta-alueen on itse järjestettävä peruseläinlääkäripalvelua kaikille kotieläimille.

Peruseläinlääkäripalvelu

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleis- tutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa. (ElhL 3 §) Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojellisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

Puhelinneuvonta: eläinten omistajilla on mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkärin antamaa neuvontaa virka-aikana puhelimitse klo 8-9 (maksuton). Kuntalaisten on mahdollisuus tehdä tarttuvia eläintautien epäilyjä ja eläinten mahdollisia hyvinvointiongelmia koskevia ilmoituksia virka-aikana maksuttomaan puhelinnumeroon.

Sairaanhoito ja kotieläinten lopetus: Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia leikkauksia ovat esimerkiksi nautojen vierasesineleikkaukset ja juoksumahaleikkaukset. Kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä, sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun.

Terveydenhoito: Peruseläinlääkäripalvelua suunnataan ennen kaikkea ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämisessä. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastratiot sekä koirien kastratiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehitijöiden, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot. Eläinlääkärin järjestäminen nautojen, sikojen tai hevosten keinosiemennysasemille tai eläinten kuntouttamiseen tähtääviin yrityksiin ei myöskään kuulu kunnalta vaadittavan peruseläinlääkintähuollon piiriin. Lemmikkieläinten keinosiemennystoiminta ei sisällä lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

Todistukset: Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen klinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy peruseläinlääkäripalveluun.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Terveydenhuoltopalveluja tarjotaan joka toimipisteessä pyydettyä. Resurssitarpeen kartoituksesta käy ilmi virkaeläinlääkärien tekemien terveydenhuoltosopimusten suhteellinen osuus koko yhteistoiminta-alueen terveydenhuoltosopimuksista. Vuodesta 2021 alkaen Valio on vaatinut jokaiselta maidontuotantotalta terveydenhuoltosopimuksen.

Yhteistoiminta-alueen terveysvalvontaohjelmiin kuuluvia pitopaikkoja ovat terveydenhuoltosopimuksia eläinlääkäreiden kanssa tehneet sika- ja nautatilat sekä muut, esim. lammas- tai vuohitilat. Siipikarjatilalla ei ole sika- ja nautatilojen lailla organisoitua, vapaaehtoisuuteen perustuvaa terveydenhuoltojärjestelmää vaan terveydenhuoltokäynti tehdään vähintään kerran vuodessa tehtävän virallisen salmonellavalvontakäynnin yhteydessä.

Nasevan ehtojen mukaan eläinlääkäri suorittaa nautatilalle terveydenhuoltokäynnin vähintään kerran vuodessa. Sikavan puitteissa emakko- tai yhdistelmäsikalaan on suoritettava vähintään neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa. Näistä yhden pitää olla terveydenhuoltosuunnitelman päivityskäynti. Lihasikalaan on suoritettava vähintään yksi terveydenhuoltokäynti kasvatuserää kohti tai neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa, jos sikala on osastoittain kertatäyttöinen tai jatkuvatäyttöinen. Jos Naseva- tai Sikava-tilalle luo-

vutetaan lääkkeitä varalle tulevien sairastapauksien hoitoa varten, terveydenhuoltokäyntien määrä nousee edellä kuvatuista merkittävästi. Suurissa eläintenpitoyksiköissä on tällöin käytävä kahden viikon välein

Terveydenhuoltokäynnillä eläinlääkäri havainnoi eläinten olosuhteet ja terveydentilan. Lisäksi merkittävimmät eläinten hoitorutiinit ja tuotannon kannalta kriittiset pisteet käydään läpi. Terveydenhuoltokäynnillä käydään läpi terveydenhuoltosuunnitelman toteutuminen, tilan lääkekirjanpito ja kirjanpito eläinten poistojen ja sairastuvuuden syistä. Lisäksi käydään läpi tuotantotilan toimet tarttuvilta eläintaudeilta suojautumiseksi.

Kiireellinen eläinlääkärintap

Kiireelliseen eläinlääkärintapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellistä eläinlääkärintapua ovat mm. nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottoiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Keisarileikkaus täytyy pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehitijöille, ellei leikkausta tarvitsevia potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan. Pieneläinten luunmurtumissa on suoritettava välttämätön immobilisaatio. Eläinten lopettaminen eläinsuojelullisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkärintapuun. Kiireellisen eläinlääkärintapavun tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Päivystysluontoinen eläinlääkintähuolto on yhteistoiminta-alueella jaettu maantieteellisesti kolmeen eri päivystysalueeseen, joilla kullakin on kerrallaan yksi päivystävä eläinlääkäri. Jokaisella päivystysalueella on oma pysyvä päivystyspuhelinnumero, jonka kautta päivystysaikaiset puhelut siirtyvät automaattisesti päivystävälle eläinlääkärille. Päivystys alkaa arkisin klo 10 ja jatkuu seuraavaan arkaamuun klo 8 asti. Viikonloppuisin päivystys alkaa perjantaina klo 10 ja päättyy seuraavana maanantaina klo 8. Eläinlääkärien äkillisesti sairastuessa ja kiiretapauksissa päivystysalueiden rajoissa voidaan joustaa päivystävien eläinlääkäreiden niin sopiessa. Päivystysalueen 1 pieneläinten hoidosta virka-ajan ulkopuolella vastaa yksityinen yritys, jonka kanssa on solmittu sopimus vuonna 2021 jatkuen 31.5.2023.

Virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella

Kunnalle ei ole velvollisuutta järjestää päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Mikäli yhteistoiminta-alueella ei ole päivystävää virkaeläinlääkäriä, on eläinsuojelulain nojalla toimivaltainen viranomaisen poliisi. A-c -luokan, uuden taudin sekä muun torjuttavan eläintaudin varalta aluehallintovirastot järjestävät valtakunnallisen läänineläinlääkäripäivystyksen. Kaksi läänineläinlääkäriä päivystää aina samanaikaisesti ja kummankin toimialueena on koko Suomi. Kulloinkin päivystävän läänineläinlääkärin saa tietää Ruokaviraston puhelinvastaajasta numerosta 029 520 4658.

14.10 Seuranta, arviointi ja raportointi

Elintarvikeketjun valvonnan toteutumisesta raportoidaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon vuosittain VASU-raportoinnilla. Aluehallintovirastolle tehtävästä raportoinnista eläintautien ja eläinsuojeluasioiden osalta vastaa se eläinlääkäri, joka on asiaa hoitanut. Asiakirjat on toimitettava aluehallintovirastoon viivytyksettä.

Muita asiakirjoja ovat esimerkiksi:

- 1) eläinsuojelutarkastuskertomukset/päätökset
- 2) terveysvalvontaan liittyvät käynnit
- 3) tautiepäilyt
- 4) eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- 5) muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.
- 6) terveysvalvontaohjelmien liittymisasiakirjat
- 7) vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet

Tiedot kunnan laskutusta varten on toimitettava ympäristöterveydenhuollon toimistoon kuukausittain.

15. Erityistilanteisiin varautuminen

Toiminta erityistilanteissa

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollolla on erityistilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi sekä kirjalliset ohjeet toiminnasta ruokamyrkytys- ja vesiepidemiaepäilytilanteissa.

Elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmä

Epidemiatyöryhmän jäseninä ovat Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon henkilöstön lisäksi perusterveydenhuollon, Seinäjoen Elintarvike- ja ympäristölaboratorion (SeiLab), Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin henkilöstöä sekä Seinäjoen vesilaitoksen edustaja. Tilanteen mukaan laajennetaan selvitystyöryhmää muilla asiantuntijoilla. Epidemiatyöryhmää kokoontuu 1-2 kertaa vuodessa ja muulloin tarvittaessa.

Toimintaohjeet päivitetään aina tarpeen mukaan. Työryhmän sekä alueen tartuntatautilääkärien ja hoitajien yhteystiedot tarkastetaan vuosittain ajan tasalle.

16. Valvontasuunnitelman arviointi

Kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma ja sen olennaiset muutokset hyväksytään Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnassa. Hyväksyessään valvontasuunnitelman asianomainen viranomais myös kirjaa suunnitelman toteutumisen seurantatavan.

Toteutumisen arviointi tehdään neljä kertaa vuodessa ja toimitetaan sosiaali- ja terveyslautakuntaan. Tammikuulla tehtävä toteutumisen arviointi koskee koko edellisvuotta ja tämän raportin ympäristöterveydenhuolto toimittaa valvontayksikköjen hallintajärjestelmään (VYHA:n).

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa arvioidaan:

- tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin,
- tarkastusten kattavuus,
- näytteiden määrä kohdetyypeittäin sekä
- valvonnasta saatujen tulojen kohdentumista.

Toteutumisen toimialakohtaisessa arvioinnissa käytetään apuna keskusvirastojen laatimia lomakkeita, joiden avulla selvitetään toimialakohtaisesti toteutunut valvonta. Arviointia tehdään myös sen suhteen, miten voimavarojen jakautuminen eri sektoreille käytännössä toteutui. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa.

Liite 1. Yleisen terveystarkastuksen tarkastussuunnitelmat

Elintarvikelain mukaiset tarkastukset 2023

Toimintatyyppi	Valvontatarve (¹ tark. / vuosi)	Käytettävä aika (h)	Kohteiden määrä 2022	Tarkastustarve 2022	Tarkastus- suunnitelma 2022
Maitoalan valmistus	2-7	3-7	4	17	17
Liha-alan valmistus	2-6	3-6	3	10	10
Kala-alan valmistus	1-3	4	4	4	4
Eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi, muu varastointi	2-3	4	16	15	15
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	0,5	4	37	19	15
Ruoka- ja kahvileipien valmistus	0,35	4	6	2	5
Kasvis-, marja ja hedelmätuotteiden valmistus, viljatuotteiden valmistus	0,35 - 0,5	4	16	7	8
Pakkaamotoiminta, vähäistä kauppakunnostusta	0,35	3	3	1	3
Elintarvikkeiden valmistus, ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis	0,35	8	16	6	6
Elintarvikkeiden myynti	0 - 2	6	235	235	99
Ravintolatoiminta	0,35 - 2	4	200	200	171
Grilli- ja pikaruokatoiminta	0,35 - 0,5	4	119	51	40
Kahvilatoiminta	0,35 - 0,5	3	136	58	40
Suurtalous, laitoskeittiö	0,5 - 1	4	176	132	81
Suurtalous, keskuskeittiö	0,5 - 2	5	57	57	39
Pitopalvelu	0,35	3	3	1	0
Suurtalous, tarjoilukeittiö	0,35	5	60	20	0
Elintarvikkeiden kuljetus	0,3	10	9	3	5
Elintarvikkeen kanssa kosketuksiin joutuvia tarvikkeita valmistavat laitokset, markkinoijat ja maahantuojat	0,2	1	8	2	5
Maidontuotanto	0,2	1	358	60	60
Kananmunantuotanto	0,2	1	17	4	0
Kasvien alkutuotanto -avomaaviljely	0,3	1	7	2	2
Kasvien alkutuotanto -kasvihuoneviljely	0,2	1	3	1	1
Uusinta C (arvio 10%)	-	2	0	110	110
Yhteensä			1493	907	736

Terveydensuojelulain mukaiset tarkastukset 2023

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetypit	Riskiluokka	Tarkastustiheys / v	Käytettävä aika (h)	Kohteiden määrä	Tarkastustarve (1 2022)	Tarkastussuunnitelma 2022
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot ja sisäleikkipuistot	2-1	0,25	5	41	10	22
Esiopetus, peruskoulu,	2	0,33	9	95	32	41
Lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus	2	0,33	11	33	11	18
Hotellit, hostellit, maatilat, kailu, asuntolat, kasarmit jne.	2-1	0,2	6	31	7	6
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset, tatuointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito	2-1	0,25	4	87	22	3
Solarium	2	0,2	3	2	0	2
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkotit	2	0,3	6	124	41	41
Vanhainkoti, vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt, Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö, Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen), Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt, Muut yksiköt	2	0,3	8	103	31	62
Perhekodit, lastenkodit, koulukodit, nuorisokodit, muut lastensuojeluyksiköt	2	0,3	6	20	7	14
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	2	1	3	7	7	7
Pienet yleiset uimarannat	2	0,5	3	71	35	70
Yleiset altaat	3	2 - 1	7	19	19	15
Yleinen sauna	1	0,2 - 0,25	2	6	8	8
Yleinen liikuntatila	1	0,25	3	51	25	0
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	3	2 - 0,5	8	37	37	37
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	2	1 - 0,3	6	38	24	24
Yhteensä				765	316	370

Tupakkalain mukaiset tarkastukset 2023

Tupakkalain mukainen kohde- tyyppi	Tarkastustiheys / v	Käytettävä aika (h) ¹	Kohteiden määrä	Tarkastus- tarve 2022	Tarkastus- suunnitelma 2022
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito: Vähittäis- ja tukkumyynti	0,3 - 0,5	2	169	57	57
Tupakointikiellot ja -rajoitukset: Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	0,3	2	0	0	0
Vuosittaiset tapahtumat, savutto- muus ja tupakan myynti	0,2	2	5	1	1
Leikkikenttien savuttomuus	0,2	0,5	100	20	0
EU-rantojen savuttomuus	0,2	0,5	7	7	7
Nikotiinikorvaustuotteiden myynnin valvonta	0,3 - 0,5	1	86	34	34
Yhteensä			367	119	99

SEINÄJOKI

Seinäjoen alueen Ympäristöterveydenhuolto
Ravintie 8 B | 60120 Seinäjoki | p. 06 416 2111 (vaihe)
terveystarkastajat@seinajoki.fi | www.seinajoki.fi

Liite 2. Eläinlääkintähuollon resurssitarvekartoitus

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

1. Eläinmäärät yhteistoiminta-alueella

Tuotantoeläimet	lkm
lypsykarjatilat	334
Emolehmätuotanto	65
Lihanautatilat	509
Sikatilat	177
Lammas- ja vuohitilat	83
Hevosten pitäjät	576
Broileritilat	60
Munintakanalat*	13
Vesiviljelylaitokset	3
Turkistarhat (arvio)	60
Tarhatun riistan tarhat	5
Mehiläistarhat (arvio)	104
Lemmikit	lkm
Arvio lemmikkien määrästä	20 000**

Tiedot on koottu eläintenpitäjärekisteristä. Luvuissa ei ole mukana lemmikkeinä tuotantoeläimiä pitäviä.

*Ilmoittaneet rekisteriin munantuotannon.

** väkiluku / 8

2. Eläinlääkäripalvelut

A. Terveystarvet (lkm)	
Nauta	
Tilat, joilla th-sopimus*	514
Tilat, joilla th-sopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (varsinaiset th-käynnit)	442 (442)
Th-tilojen osuus (%) kaikista tiloista	85,9
Lääkeluovutuslupamäärät (lääkeluovutuskäyntien lkm yhteensä)	153 (835)
Sika	
Tilat, joilla th-sopimus*	78
Tilat, joilla th-sopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (varsinaiset th-käynnit yhteensä)	48 (48)
Th-tilojen osuus (%) kaikista tiloista	61,5
Lääkeluovutuslupamäärät (lääkeluovutuskäyntien lkm yhteensä)	36 (214)
Muut terveydenhuoltosopimukset	0
Terveystarvet (htv)**	5,41

B. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palveluntarpeesta	
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)	lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	6516
Sairaskäynnit päivystysaikana	1593
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	9016
Sairaskäynnit päivystysaikana	758
Sairaskäyntien resurssitarve (htv)	18,0
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve yhteensä (htv)	23,4

*Lukema tilanteesta 1.1.-31.12.2020, saatu Ruokavirastosta

** Arvioitu 2thp/sopimus sekä 0,2 htp/lääkeluovutuskäynti

3. Eläinten terveyden valvonta

Terveysvalvonta	
A. Pakolliseen terveysvalvontaan kuuluvat tilat	lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	77
Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	0
Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
B. Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvat tilat	
Maedi-visna / CAE	0
turkistarhojen lukumäärä, joissa kasvatetaan minkkejä ja/tai supeja	30
Vesiviljelyeläinten terveysvalvontakohteet	3
Ulkona pidettävien sikojen pitopaikkojen määrä	10
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	0,3

*Arvioitu 0,5 htp/kohde

4. Sivutuotevalvonta

	lkm
Haaskanpitäjiksi ilmoittautuneet toimijat	69
Sivutuotealan laitokset	49
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	0,08

5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

A. Ilmoituksenvaraiset kohteet (arvio)	lkm
Kennelit	10
Hevostallit	61

Riistanhoidolliset tarhat	10
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	3
Eläinkaupat	10
Eläinhoitolat	24
Yhteensä	118
B. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	225
Arvio käsiteltävistä ilmoituksista	425
Arvio uusintatarkastuksista	113
Tarkastukset yhteensä	338
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve	1,85

6. Eläinlääkintähuollon henkilöresurssit

Eläinlääkärit	htv
Eläinlääkäripalvelut	23,4
Eläinten terveyden valvonta	0,2
Sivutuotevalvonta	0,08
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	1,85
Muut tehtävät	0
Eläinlääkärit yhteensä	25,5
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä (lkm)	17
Valvontaeläinlääkärit	2
Muut eläinlääkärit (htv)	1,5
Eläinlääkärit yhteensä	21,5
Muut kuin eläinlääkärit	0
Eläinhoitaja/avustaja	0
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	0
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa	
1-alueen (Seinäjoki, Lapua, Isokyrö) pieneläinpäivystys ostopalveluna kokonaisuudessaan. Palvelun tuottaja on yksityinen eläinlääkärisema Seinäjoella.	